

**The Project Gutenberg eBook of De complete werken van Joost van Vondel.
Vorstedelijke warande der dieren, by Joost van den Vondel and H. J. Allard**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: De complete werken van Joost van Vondel. Vorstedelijke warande der dieren

Author: Joost van den Vondel

Editor: H. J. Allard

Release date: March 30, 2015 [EBook #48607]

Language: Dutch

Credits: Produced by Frank van Drogen and the Online Distributed
Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE COMPLETE WERKEN VAN JOOST VAN
VONDEL. VORSTELIJKE WARANDE DER DIEREN ***

OPMERKINGEN VAN DE BEWERKER:

De originele spelling en interpunctie is gehandhaafd. Een lijst met correcties bevindt zich aan het [einde van de tekst](#). Dit boek bevat een aantal referenties naar andere delen uit De complete werken van Joost van Vondel, namelijk Project Gutenberg e-book 21800, 30473 en 48113. Hoewel de correctheid van deze links is geverifieerd op het moment dat het boek geupload is, is er geen garantie dat deze altijd en overal werken.

**DE COMPLETE WERKEN
VAN
JOOST VAN VONDEL.**

**VORSTELIJKE
WARANDE DER DIEREN;**

[Pg 52a]

**WAAR IN
de Zeden-rijke Philosophie,**

POËTISCH, MOREEL, EN HISTORIEEL, VERMAKELIJK EN TREFFELIJK WORDT VOORGESTELD^[1].

TOT DE AANSCHOUWERS VAN DEES WARANDE.

Koomt vrij schouwen dese Beemd,
Ziet, hoe wonderlijk en vreemd,
Dat de dierkens t' zamen leven:
Hoe de trotsche leeuwe bralt,
't Reyntjen[2] loos in strikken valt,
Hoe 't schaap voor de wolf moet beven.
Waar den mensche in wordt geleerd,
Hoe des werelts hoogheid keert;
Hoe zich ieder heeft te dragen:
't Zij tot eerbaarheid en deugd,
't Zij tot tegenspoed of vreugd,
Wilt dat hier de beestjens vragen.

VOORREDEN

AAN

DEN KONSTLIEVENDEN LEZER,

AANGAANDE DE STICHTIGE VERMAKELIJKHEID EN NUTTIGHEID DER FABELN.

De treffelijkheid en nuttigheid der fabelen, verstandige lezer! is zoo groot, dat ze met geene woorden kan uitgedrukt noch beschreven worden; 't welk alsins door hem zelven^[3] klaar is: want onder de zelven leit de wijsheid, als onder een schorse, verborgen. Waarover ook de ouden geoordeeld hebben, dat niemand ze te recht konde verstaan, ten ware hij met een doorluchtig verstand van God was begaafd. Want Plato, die onder de Heidenen de Godlijke genaamd wordt, oordeelde dat men van de eerlijke fabelen behoorde te beginnen: dat ook de voedsters de teëre en buigzame verstanden met zoodanige lieflijkheid meer behoorden te koesteren en op te kweeken, als zij hare lichamen gewoon zijn te cieren en op te pronken. Wie is het niet bekend, dat alle geheimnissen der ouden hier onder hebben gescholen? want zij gaven daar mede de domme wereld te verstaan, datter most^[4] eenige Gods-dienst zijn, om alzoo de herten af te schrikken van de ondeugden, en ter wederzijden een spore of prikkel te geven, de deugden te omhelzen. Dionysius Halicarn. heeft zeer klaarlijk der fabelen noodwendigheid te kennen gegeven, als hij zegt: "wie is 'er, die niet en zoude meenen, dat der Grieken fabelen den menschen hoognoodig zijn? eenige zijnder, die de werken der nature onder zekere verbloemde redenen voorstellen; andere, die der menschen droefheden en ellendigheden boven maten vertroosten, andere drijven van haar weg vreeze en allerlei verstoringen des gemoeds, en verjagen de oneerlijke gedachten; ja, een iegelijk is tot hare bijzondere nuttigheid gevonden." 't Is ook zeker, dat de fabelen den menschen aanbrengen een vaste overtuiging tot scherpzinnigheid en opmerkinge des verstands, want zoo haast en wordt de fabel niet voorgesteld, of 't kloeke vernuft let terstond op 't oogmerk. Zoo dat in 't voorstellen en begrijpen een zonderlinge^[5] aardigheid gelegen is.

Daar en is bijna geene zake, die iemand mocht overkomen, of men vindt daarinne stoffe, 'tzij ter leeringe of ter waarschouwinge voorgesteld: ja, met zoodanige vermakelijkheid, dat velen geoordeeld hebben, de vinding der zelve te wezen een lieflijke en verheuglijke confiture van 't menschen leven, en geen kleine vertroosting onzer zwarigheden, waartoe die ook (zonder twijfel) vanden^[6] ouden zijn bedacht en gevonden. De edele en treffelijke verstanden scheppen hier uit een groote nuttigheid en scherpzinnigheid: maar den genen, die slechts bij haar^[7] neuze heenzien, schijnen deze dingen belachelijk, ja, kunnen^[8] niet^[9] godlijks daar uit merken en verstaan; gelijk de onverstandigen, die alleen op de schorse, en niet op de deugd en vruchten des booms letten: deze zijn den kinderen gelijk, die bij den viere^[10] een deel poëtische kluchten vertellen, en letten niet eenmaal op de heilige en over-treffelijke nuttigheid die daar onder verborgen is.

[Pg 53a]

De oudheid dezer fabelen is zoodanig, dat de tijd daarvan schijnt haar register verloren te hebben. Zij worden gemeenlijk Aesopo toegeschreven (hoe wel die ook bij^[11] veel andere geleerde mannen verdicht zijn), omdat zijne harsenen veerdiger en bekwamer waren, waarover hij ook, als de konstigste meester, daarvan alleene den naam heeft bekomen.

De H. Schrifture wordt van hare Godlijke heiligheid niet ontlusterd, als wij menschlijker wijze deze fabelen, naar 't zeggen der Ouden, verheffen; doch elke moet men in haren zin aanmerken: met een ander geest is deze, met een ander geest is de ander beschreven. De H. Schrifture voert ons met verscheiden exemplen en aanwijzingen, zoo tot dieren, vogelen, enz. als tot verbloemde en allegorische manieren van spreken, die niet als met eenen verlichten geest kunnen verstaan en begrepen worden, waar in de H. Geest zelve schijnt een vermaken genomen te hebben. Zoo dat men deze (zoo veel een zedelijk, burgerlijk en eerlijk leven belangt) niet behoort te verachten en onteeren.

Verzoeken daarom, dat niemand onze vlijt beschuldige, omdat wij deze Heidensche fabelen uit het boek der vergetenheid wederom voor den dag brengen, als zijnde genoegzaam van andere gedicht en beschreven, maar letten inzonderheid op de geest-rijke hand dezès konst-rijken schilders^[12], die zoo aardig en levendig het wezen der dingen heeft nagebootst, dat de nature zelve schijnt ontlusterd te zijn. Waar over hij ook eenen onstoffelijken lof bij alle konst-beminders verkregen, en met den lauren-kroon, naar zijne waardigheid, vereerd is.

Van de dichten, zal aan den verstandigen lezer staan, die zelve naar zijne beleefdheid te verschoonen en ten besten uit te leggen: maar van den onverstandigen kan noch Apellis beeld, noch Homeri rijmen, niet ongelasterd noch ongetadeld^[13] blijven. Tot meerder verlichtinge en verlustinge dezès werks, hebben wij op een ieder fabel gepast en geëigend een oude historie^[14], zoo uit de Latijnsche als Grieksche schrijvers, om met de nieuwe historiën geene ergenisse of aanstoot te geven, alzoo dit tot niemands hoon noch smaad, maar alleen tot aller waarschouwinge geschreven is.

Neemt hiermede onzen arbeid in dank, en verwacht hierna (met des Heeren hulpe) wat anders.

VERMAKELIJKE INLEIDINGE
TOT DE
Vorstelijke Warande
DER
ONVERNUEFTIGE[15] DIEREN.

Tsa, makkers! 't zeiltjen strijkt, en stieret[16] jacht te lande,
Op dat wij onzen geest ginds in die groen warande,
Een vorstelijke plaats, ververschen in de schaâuw:
De zonne steekt te zeer, haar hette maakt ons flaauw,
De schoot van 't binnen-meer is spiegel-glad en effen,
Het windeken dat slaapt, geen baren zich verheffen.
Koomt, volgt mij op het spoor, en houdt dit binnen-pad;
Van nachtren morgen-dauw zijn nog de kruiden nat.
Wij nadren meer en meer, de lust-plaats loopt ons tegen:
Hoe aardig heeft natuur beschilderd deze wegen!
Hier is't, daar 't wezen most; hou, sluit, open doet!
Hij wordt mijn stem gewaar, en loopt ons te gemoet.
Hof-wachter! oorloft[17] doch dees heeren en jonk-vrouwen,
Dat zij de cierlijkheid van deze plaats aanschouwen,
Uw moeit' vergolden werd[18]. Koomt, vrunden! treedt vrij aan,
Ontschuilt der zonnen[19] brand in schaduwende blaân,
Dat ieder een van ons zich inbeelde inde zinnen,
Dat wij al graven zijn, baronnen, en gravinnen,
In 't nutten van haar weelde en haar wellustigheid,
Daar menig d' Hemel om zijn wellust heeft ontzeïd[20].
Wat hagen, groen van palm, zijn hier zoo glad geschoren?
Die doolhoofs-wijs gestrekt, gekrunkeld, ons verloren
Doen dolen hier en daar, zoo datmen hier in 't groen
Van de eël Cretensche maagd[21] wel 't klouwen[22] had van doen,
Om volgen langs den draad, om eindelijk den blinden,
Bedriegelijken weg, en de open-poort te vinden.
Wij dolen heen en weêr, en worden staâg gestuit.
Wij zijn schier afgemat, hoe raken wij hier uit?
De doolhof schijnt met ons zijn spotternij te drijven.
Wat geest heeft ons vervoerd? 't gezelschap moet hier blijven.
Men houdet[23] mij te goede, ik ken't[24]: het is mijn schuld;
Ik, ik zal de oorzaak zijn, zoo gij hier blijven zult.
't Gezelschap (zoo mij dunkt) vermoeid zou wel gelusten,
Te lesschen haren dorst en ergens wat te rusten.
Wat raad, hoe mogen wij ontsluipen zulk gevaar?
Of ergens een weerdin hier op te sporen waar,
Zoo waar 't gewonnen spel; doch, voor ons lijfs vermoeyen
Ziet aan de slinker zijde een schoon preeelken bloeyen:
Elk spoeye best hij mag[25]: Tsa, vrunden, zit hier om!
U aassem wat verhaalt, gij zijt ons wellekom.
Een aangename rust ververscht den machtelozen;
En 't herte, door den reuk van leliën en rozen,
Daar 't roosmarijn[26] tapijt is rondsom meê bestikt,
Niet weinig wordt vermaakt, verlustigd, en verkwikt.
Maar wat Lucretia, van maaxsel wel besneden,
Verbergt daar in het groen haar blanke en naakte leden?
En dreigt haar zelfs[27] de dood? zij dreigt niet, och, zij steekt!
Zij kwetst haar zelve 't hart! Ziet, ziet, hoe 't bloed uitbreekt,
Hoe 't bloed de wonde uitvloeit, en daalt met groot verlangen[28]
Benedenwaarts, daar 't wordt behendelijk gevangen,
Door 's kunstenaars bedrijf. Verschrikt niet, 't is maar schijn,
't En is geen vrouwen-bloed, 't is enkel rooden wijn,
Die Bacchus is gewoon te schenken voor de vorsten,
En andren, die vermoeid hier in de schaduw dorsten.
Nu, vrunden! drinkt eens om; ziet, hier is wel te pas
Op 't kunst-rijk goud geschroefd een kristalijnen glas.
A-voust[29] en doet bescheid, daar is nog in de tonne,
Laat omgaan met de maan, of liever met de zonne.
Gezelschap! brengt eens om, em koelt vrij uwen moed:
't Is niet Lucretia's, maar enkel druiven-bloed,
't Welk 't beeld besloten houdt van binnen in zijn adren,
Die wonderlijk geleid van elders haar vergadren.
Zoo iemand meerder lust, zoo nemen wij verlof[30];
Vaart wel, Lucretia! zoo iemand wat te grof
Of te tyranniglijk u 't bloed heeft afgezogen,
Denkt, dat versmachte dorst tot zulks hem heeft bewogen.

't Is lang genoeg gedwaald, wij laten den Labrint[31]:
Die hier ervaren is, wel fluks een uitkomst vindt.
De bloemhof ligt nu 't naast, wiens bedden zijn als schulpen,
Heel uitheemsch van begrijp[32], daar menigte van tulpen
Als in slagorden staan, en steken haren kop
Veelverwig na de locht en na de sterren op.
Mij lust niet al de rest der bloemen te verhalen,
Daar Flora prachtig schijnt op 't cierlijkst meê te pralen:
Als Zephyr haar omhelst, als zijn gezochtste bruid,
En violetten blaast met zijnen adem uit,
Zoo dikmaal hij haar kust in dalen en priëlen,
Wanneer zij onderling malkandren 't herte ontstelen.
Hier heeft zijn zetelstoel gebouwd de blijde Mei
Van thijm, van roosmarijn, en bloemen veelderlei.
Wat mengsels groeyen hier? daar d'hommelende bijen
Om zoeten honigzeem, haar wellust, komen vrijen.
Maar laat ons om wat nieuws te droomen zijn bereid,
Vermits 't vermaak gevoed wordt door verscheidenheid;
Tsa, opwaarts met mij stijgt, op dezen lagen toren,
Die uit een eikenboom is wonderlijk geboren,
En zeven transen draagt[33], een eere dezer steê:
Van waar gij ziet beneên ontstaan een wilde zee,
Door 't springen van een born, gegroeid uit groene planten,
Dat als een schreyend beeld versmelt, aan alle kanten,
In vloeyende kristal, en 't lijkt wel aan den schijn,
Als of 't de filosoof Heraclitus[34] woû zijn:
Die 't alles, wat beschijnt het wankel licht der manen[35],
Beschreyenswaardig acht, met uitgestorte tranen.
Gij ziet hier weêrzijs 't strangh[36] van eenen oceaen
Die op zijn glazen stroom voert kielen zwaar gelaân.
Walvisschen moogdy[37] hier en monsters zien wanschapen,
Die visschen rispen[38] uit en stroomen, als zij gapen:
Die 't water dobbren doen, dat Tifys[39] is verveerd,
En Palinurus[39] zelf voor 't slingren van haar steert.
Neptunus ziedy[40] 't hoofd en natten baard opsteken,
En dreigen met zijn vork de baren, die hem smeeken.
Op zijn kinkhoren maakt de Triton heesch geluid,
Dat al de Water-Goôn en Nimfen kijken uit.
Maar, och! hij wordt verlust en bijster schier van zinnen,
Die dees Zeejuffren ziet, dees spieg'lende Meerminnen:
Die met haarstreelen[41] staâg bedrijven al haar pracht:
Dees snoert haar vlechten op, die om haar schaduw lacht;
Dees laat aan haar paruik 't goud en gesteenten blinken,
En peerlen, die zij raapt wanneer de schepen zinken:
Die, kemt haar gouden haar, en wast in 't zoute nat
Haar blinkende aangezicht en voorhoofd altijd glad.
Help, Nimfen! die u ziet, wie is't, die niet zou wenschen,
Dat gij mocht zijn geteeld van 't bloed en 't zaad der menschen?
Wie ist, die niet beklagt, dat uw gestaltenis
Is boven navel mensch, en onder navel visch?
Maar ginder (zoo mij dunkt) uit een verburgen haven
Vliegt een galei in 't ruim, door 't roeyen van de slaven,
Randt een koopvaarder aan, die, op 't verbolgen meer,
Zijn boeve-netten[42] spant, en kloek zich stelt te weer.
Wacht mannen, 't geldt uw lijf! matrozen, houdt u onder!
Daar gaat een rookwolk op, gevolgd van eenen donder
En bliksem des geschuts, dat eislijk[43] van geluid
Vuur, water, aard, en locht blaast t' zijnder kelen uit[44].
Het ijzer plompt in 't nat, nadat het een geschreye
Heeft schielijk opgewekt, in 't midden der galeyen,
Die alzins is geverwd, met klibber[45] brein en bloed:
Hier rolt een menschen hoofd, en ginder eenen voet;
In 't midden van den storm groeit 't herte van de Turken,
Die op haar halve maan en dikken tulband snurken[46];
D' Hollander onversaagd, bralt met zijn princen-vlag,
D' Hollander, die nog nooit verwonnen t' onder lag,
Eer zou de lont in 't kruid, in 't midden van de baren,
Met zijn en 's vijands hulk recht na de sterren varen,
Eer hij zich dwingen liet van een Mahumetaan,
En 't ijzer aan het been zoo schendelijk liet slaan.
Mars raast noch even dol; hoe zal die strijd zich enden?
De Turk het hert ontvalt, hij gaat het hoofd fluks wenden
Weêr na zijn roof-nest toe; hij reist weêr op een nieuw.
En d' Hollandsche kartouw, die schenkt hem den adieu,
Gewis eens menschen oog en kan zich niet verzaden;

De geest en 't herte zijn met wondren overladen.
 Best dalen wij om laag en zien, waar zich nu rept
 't Gevogelt, dat de locht met zijne vleuglen schept,
 En hooger niet en stijgt als 't net en wil gedoogen,
 Dat haar gevangen houdt en alzins overtogen.
 Den arend krom gebekt is keizer van dit rijk,
 Die Jupijns bliksem voert, daar elk voor knielt in 't slijk;
 De kraan, de blanke zwaan, de roode kalikoenen[47],
 De gier en paauw, dat[48] zijn de heeren en baroenen.
 Den haan wil koning zijn, om dat hij is gekroond,
 Omdat hij moedig zich in 't bloedig oorlog toont,
 En zich met d' handschoen licht laat tot den kamp bekoren,
 Vertrouwende op zijn moed en op zijn scherpe sporen.
 Hij heeft der boelen veel, zijn geile min hij bluscht,
 Recht of een koning mocht al doen wat hem gelust.
 De papegaai is tolk, die aan de uitheemsche volken
 Moet brengen 's konings wet en zijnen zin vertolken:
 De struis zijn rechter is, die 't vierschaar steeds bedient,
 En oordeelt in zijn naam, wie vijand is of vriend;
 De valk als beudel[49] straft, die 't vierschaar heeft verwezen;
 Verbidden hier niet geldt, als 't vonnis is gelezen.
 De zwaluw, musch en gans, de duif, de nachtegaal
 En de ekster brengen cijns den keizer al te maal.
 De vleermuis en den uil, als bloedige tyrannen,
 Zijn eeuwig uit het hof in ballingschap gebannen;
 Wiens herte niet ontluikt[50], die zulken vlucht bijeen
 Gevlerkte borgers ziet, van maaxsel onderscheên?
 Eenparig[51] de een verschijnt, en de ander bont van pluimen.
 Hoe kan men hier zijn tijd verspillen en verzuimen!
 Tsa! gaan wij nu bespiên, waar 't wild en on-gediert
 Verschuilt in 't donker woud en ons voor de oogen zwiert:
 Dien heuvel welbeplant verstrekt een 's princen woning
 Voor d' onverwonnen leeuw, der dieren hoofd en koning,
 Die hier zijn hof ophoudt, en, met een fier gemoed,
 Na[52] zijn raad-kamer treedt, gevolgd van eenen stoet
 En uitgelezen hoop van wel-geboren dieren,
 Die hoog geadeld zijn, en die zijn hoogheid vieren.
 't Langhalzige kameel; Heer bokkaart lang-gebaard:
 Het felle panther-dier, en 't welbeslagen paard;
 Heer wolfaart en den beer zijn 's konings opper-raden,
 Die letten wat het rijk kan voordren[53] en beschaden:
 De tijger veld-heer is in 't ruim van dees vallei,
 Daar hij het opzicht heeft van 's konings veld-armei[54]
 Die vreeselijke dog, die de oogen wijd op sperde,
 De trotsche kapitein is van des konings garde,
 't Loos Reintjen is spion, die altijd op de straat
 Doorsnuffelt, wat'er in de wereld ommegaat.
 De brak is coertizaan[55], en d' hazen zijn lakeyen,
 Die pronken aan 't paleis met 's konings levereyen.
 Den afgejukten stier, den ezel, en het zwijn
 Aan hofdienst, met de kat, van ouds verbonden zijn.
 De baviaan, de sim[56], en de aap hier op tonneelen[57]
 Comedianten zijn, die 's princen farcen[58] spelen.
 Wie zag ooit schoonder jacht van alderhande wild?
 Ziet, hoe de een in gedaante, in[59] verf van d' ander schilt,[60]
 Hoe ruig[61] den eenen is, en de ander tam van zeden!
 Zoo iemand maar wat tijds of uren wil besteden
 In 't groen van dees warande, en ga slaan over al
 't Gevogelte en 't gediert, eerlang hij worden zal
 Een treflijk filosoof, vermits des wijsheids leesten[62]
 Gevormd zijn na 't bedrijf van vogelen en beesten.
 Wie dan leergierig is, die voeg' zich hier bij mij,
 En laat geen leerenstijd onachtzaam gaan voorbij.

[Pg 55a]

I.

VAN 'T PEERD EN DEN VOERMAN

Het slaafsche lastbaar[63] peerd, afwijkende te verre
Van 't rechte wagen-spoor, geraakte met zijn kerre[64]
In 't diep van een moeras en slibberigen plas,
Alwaar 't bijna vermoord en heel verzopen was.
De voerman al vergramd, zijn geesel-zweep doet klassen[65],
En roept: "o kreng! ontslaat ons d' afgrond der morassen."
Het ongelukkig dier trost wat het trossen mag,
't Hijgt bijkans ademloos en voelt vast slag op slag;
Ten laatste spreekt het dus: "O beudel! wilt u schamen,
Dat gij zoo armen guil[66] (als ik) slaat 't lijf vol stramen,
Daar ik mij zelf niet spaar, maar hale tocht op tocht[67],
Op dat ik uit dees' gracht op 't droog geraken mocht."
"Zacht (zegt de voerman) zacht! zult gij mij wederstreven?
Ik zal u stokken-brood in plaats van haver geven!"
Zoo sprekend hij den zweep rept met een groot geraas,
En touwt[68] het taaye vel van 't mager honden-aas.
Onzalg is het land, daar van een woest, verwaten,
Ondraaglijk wreed tyran verheerd zijn de onderzaten.
Hij zuipt haar 't vleesch en 't bloed, en knaagt tot op 't gebeent
't Versteken[69] overschot der schameler[70] gemeent.
En zoo daar iemand kikt, die moet (wat boozer[70] plagen!)
Een driemaal zwaarder juk als ooit voor henen dragen.

[Pg 55b]

II.

VAN DEN LEEUW EN DEN VOS.

Den onverwonnen leeuw, der dieren Opper-koning,
Zich veinsde doodlijk krank in zijn gewelfde woning,
En daagden al 't gediert ten hove, op groote peen[71]
Wie daadlijk niet verscheen tot voorstand van 't gemeen;
Vermits hij zaken had haar allen te verbreiden,
Nut tot den stand zijns rijks, als hij zou zijn verscheiden.
Elk volgt zijns konings last, al bevende, uit ontzag,
Verschijnt in 't groot paleis op den gezetten dag.
Elk komt' er, uitgezeïd[72] de vos, de loost' van allen,
Die heeft in al dit spel een wonder kwaad gevallen[73],
Neemt op de stappen acht, die hij in 't zand ziet staan,
Verneemt dat niemand keert van al die derwaarts gaan;
Dies spreekt hij bij zich zelf, al toornig en verbolgen:
Te recht zij beesten zijn, die blindeling dus volgen.
De stappen die in 't zand, gestrekt[74] na 't groot paleis
Klaar toonen, waar toe wil gedijen zulken reis,
Vermits van veel niet een van onze meed-gezellen
Weërkeerden veilig, om 't geschiede te vertellen.
Gelukkig is de man, die uit een rijp beraad
Van 's princen tiranny en wreedheid 't net ontgaat;
Die uit 't gevaar zich houdt van strikken opgehangen,
Daar 't arme slechte[75] volk te licht zich in laat vangen.

III.

VAN DEN EIK EN DEN OLMBOOM.

Den[76] schaduwenden olm bad d' eik, der boomen koning,
 Dat, zonder lang verdrag[77], of eenige verschooning,
 Hij 't bladerrijk geboomt, dat om hem stond gegroeid,
 Ter aarden vellen zou: op dat hij, schoon gebloeid[78],
 Zich heerlijk toonen mocht, en zonder eenig kommer
 Zijn groente breiden uit en veel begeerde lommer.
 Maar als den[76] rijpen eik zijn schalkheid werd gewaar,
 Sprak hij: "waar blijve ik dan op 't strengste van het jaar,
 Wanneer den[76] zuren herfst en winter met zijn buyen,
 Als uitgelaten heel, zoo fel begint te luyen,
 Dat mij volwassenheid noch dikte komt te sta,
 Hoe diep in d' afgrond[79] ik mijn kromme wort'len sla;
 Ten zij een dikke schaar van beuken, elzen, linden,
 Afschutten t' mijner baat 't gebulder van de winden;
 Dies ik uw schalkheid spoor[80] wel tastelijk en grof,
 En t' uwer straf verban u eeuwig uit mijn hof."
 Gij vorsten! luistert toe, en wilt dees leering vaten,
 Dat 's princen heil bestaat in 't heil van de onderzaten:
 Dat hij gelukkig is, die 's vleyers tong ontgaat,
 En van 't gezelschap der lof-tuiters zich ontslaat,
 Diens eenig doel-wit is den plas-dank van haar heeren,
 En, tot den bodem toe, de rijken om te keeren.

IV

VAN DEN BASILISCUS EN 'T WEZELKEN.

[Pg 56a]

Het wreede, onmenselijk dier, dat, eiselijk en straf,
 De menschen blixemt met een oogenwenk[81] in 't graf,
 De felle basilisk, beloerden en bewaakte
 Een wezelken, 'twelk staag zijn duister hol genaakte;
 Een wezelken, 'twelk staag zijn aas aldaar ontrent
 En dagelijkschen roof te halen was gewend.
 't Welk, als het nu gewaar werd 's basilisken treken,
 Zoo heeft het hem beraân om 's vijands macht te breken,
 En met een taksken groen van ruiten[82] zich bedekt,
 Van ruiten, 'twelk voor 't gift een tegen-gift verstrekt,
 Ja, eindelijk vermag den basilisk te dooden,
 Dies heeft het dagelijks zijn vijand 't hoofd geboden.
 Het welk den zwakken leert, dat hij zijn zaak gewis
 En wijs beleiden zal, om hem die sterker is
 Met uiterlijk geweld zoo zeer niet te bespringen,
 Als door voorzichtigheid en kloekheid[83] te bedwingen.
 Veeltijds de sterken zijn door kloeker t' onderbracht[84],
 Want list (gelijk men zegt) gaat dikwijls boven kracht.

V.

DE AAP MET HAAR JONGEN.

Der bavianen nicht vol kluchtige praktijken,
 Die baarde te eender dracht twee kind'ren haars gelijken,
 Die welk zij ongelijk heeft t' zamen opgekweekt:
 't Een zij met liefde omhelsde en lieflijk heeft gesmeekt[85]:
 Het ander zij verwierp en liet het in groot lijn,
 Als of het waar geweest onecht van bastaardijen[86];
 Daar 't nochtans wetlijk, als het ander, dalen kwam
 Van 't baviaansche bloed, den rechten apen-stam.
 Het ander dertel dier zwom vast in duizend weelden,
 Het buitelden op 't hoofd, het dansten en het speelden,
 Tot dat, bij ongeval, o droevig apen-wee!
 Het zijnen linker poot zeer deerlijk brak in twee;
 De moeder simme was begaan om 't kind te sussen,
 Maar laas! 't en holp al niet, 't en vraagde na geen kussen.
 Zij drukte 't aan de borst, het was te zonderling!
 Zoo lange tot de ziel het arme wicht ontging.
 De moeder was bedroefd, zij huilden en zij schreiden,
 Maar 't rechte wit-broods kind, dat was en bleef verscheiden.
 Gij ouders, die uw vrucht met zotte liefde aankleeft,
 Neemt hier een spiegel aan, en ziet wat loon 't u geeft:
 Als gij uw kind opkweekt, wild, dertel, ongebonden,
 Groeit in zijne ijdelheid, en lacht in zijne zonden.

VI.

DE LEEUW EN 'T PEERD.

De leeuw, 't ontzaglijk dier, 't peerd ziende 't gras aflezen,
Zeer listig tot hem trad, en veinsde zich te wezen
Een wel-ervaren arts, die, door kunst-rijke list,
Tot allerlei gebrek en krankheid hulpe wist.
Maar 't peerd, niet minder loos, riep: "o, ter goeder uren
Heeft u Apollo hier tot mijwaarts willen sturen!
O Æsculapi, komt, uitnemendste doctoer!
Treedt herwaarts met uw kunsten komt mijn kwale voor:
Want mijnen achtervoet mij bang maakt en verlegen,
Vermits een groot gezwel, daar onlangs aan gekregen;
Ontzegt uw hulpe niet, is 't anders in uw macht
Besmeeret[87] met uw zalve, opdat het wat verzacht."
De leeuw veinst zich gereed 's peerds achter-voet te heelen,
En schikt[88] zich achter aan: dan 't ros slacht niet den schelen[89],
Het slaat den loozen arts 't hoef-ijzer voor den kop,
Dat hij ter aarden ligt, een-slags, met éénen klop.
't Gaat zoo gemeenlijk, dat die andren meent te plagen,
Die wordt eerst zelf geplaagd en moet zijn straffe dragen;
Die anderen 't net voor-spant[90] of eenen kuil bereidt,
Eerlang zelfs in den strik of in den afgrond leidt.

[Pg 56b]

VII.

DE VOS EN DE KRAAN.

De lang-gebekte kraan den schalken vos vergasten[91];
De vos, die op de komst van zijn vrundinne pasten,
De spijzen rechtten aan, in 't plat van een platteel[92];
Dies pronkte[93] jufvrouw Kraan, maar Reintjen kreeg zijn deel.
Dit heeft haar tot in 't hert verdrotten en gespeten,
Doch heeft zij 't ongemerkt voor suiker opgegeten,
Ter tijd[94] zij om haar leed te wreken was gereed,
En Reinert ook genood haar tafel heeft bekleed;
Maar 's Kranen loosheid heeft hij haastelijk vernomen,
Toen hij 't eng-halzig vat met spijs ter disch zag komen.
De smetsende[95] weerdin spreekt 't looze vosken aan:
"Hoe, Reynaart! eet gij niet, laat gij mijn spijs staan?
Hoe smaakt mijn disch-gerecht?" de vos, die spreekt ten besten[96].
Die met een ander spot, wordt zelf bespot ten lesten
Want wie met andren schempt en houdt zijn spotgeral[97],
Denk' vrijlijk, dat hij weêr beschempet werden zal.

VIII.

PAAUW EN DE NACHTEGAAL.

De schoon-geveêrde paauw aanhoorde, met begeeren,
Het nachtegaalken in de wilgen quinkeleeren,
En werd bijna verliefd op 't liefelijk gezang,
En 't goddelijk muziek, dat uit de takken klank[98].
Ten laatste sprak ze aldus: "O moeder aller dingen!
Nature, die mij voor veel andren zonderlingen[99]
En heerlijk hebt gecierd, hoe was ik zoo onweerd,
Dat gij wêlzings[100] kunst met mijnen gouden steert
En eersleep niet te gaâr hebt willen huwelijken,
Op dat ik zoo alzins der vooglen roem mocht strijken!"
Nature toen terstond heeft 's paaus ondankbaarheid
Berispt, om dat met 't geen, haar rijklijk bijgeleid[101],
Zij niet en was vernoegd; gelijk, tot geen en tijden,
Het nachtegaalken niet 's paaus voordeel zal benijden,
Maar zich te vreden houdt met 't geen haar is gejongd[102].
"Indien ook (zeide zij) het elkeen waar vergond,
Te hebben 't geen hij wenscht, 't stond grootelijks te vreezen
Dat met vernieuwen ik alsteeds zou bezig wezen.
Gij, die met uwen staat noch eens ontvangen lot
U nimmermeer vernoegt, maar opstaat tegen God
En der naturen wet, leert met vernoeging leven,
Noch wenscht niet na het gene een ander is gegeven."

IX.

VAN DE WOLVEN EN DE SCHAPEN.

De schapen hadden met de felle wolven t' zamen
Een heftig krijg-geschil; dies haar te hulpe kwamen
De wakker honden, die zich toonden al bereid,
Haar zaak t' handhaven en haar groote onnoozelheid[103].
De wolven, buiten hoop van de overhand te houden,
De schaapkens boden aan (indien zij 't haar vertrouwden)
Te handelen van vreed': mits dat, van stonden aan,
Zij d'honden zouden als in gijseling ontslaân,
En daar voor wederom de wolfkens tot haar zenden.
De schaapkens stemden zulks; o, droefheid! wat ellenden
Genaakten haar zoo fluks! van d'honden zij ontbloot,
Het een na 't ander van den wolfkens werd gedood,
Al d'honden waren van den wolventand verbeter[104].—
Zoo varen zij, die licht der ouden leer vergeten,
Dewelk ons streng verbiedt[105], dat zich een ieder wacht
Te stellen zijn geweld[106] in 's vijands wil en macht;
Noch dat wij nimmer ons in slaap en laten wiegen
Van hem, die al van ouds gewoon is te bedriegen,

[Pg 57a]

X.

VAN DEN LEEUW ENDE 'T MUISKEN.

'k En weet[107] bij wat geval de leeuw, met groot verschrikken,
Zich vond op 't onverzienst in toebereide strikken,
Het zij door 's jagers list, die 't ongediert belaagt,
Of ander ongeval in 't looze net gejaagd.
De sterke is in gevaar, hij worstelt naar vermogen,
Maar wordt hoe langs hoe meer daar dieper ingetogen,
Dies hij zijn stem verheft, en eiselijken brult,
Dat 't gansche bosch alom is van 't geroep vervuld.
Een muisken bij geval daar dicht omtrent geslopen,
Op 't schallende gekrijsch kooft t' zijnder[108] hulp geloopt,
En knaagt den strik in twee, met dankbaarheid en vreugd,
Vergeldende des leeuws heel korts[109] bewezen deugd.
Kooft herwaarts, spiegelt u, gij koningen en heeren!
En houdt zoo wel de kleinste als de aldergrootste in eeren,
Vermits hier niemand is zoo machtig noch zoo groot,
Of de allerkleinste kan hem oorbaar[110] zijn in nood.

XI.

VAN DE WIND, ZONNE, ENDE WANDELAAR.[111]

De sture Boreas[112] wel sterkelijk beweerde,
Dat hij de schoone Zon in mogendheid passeerde;
Zulk roemen Fœbo[113] docht een al te groote spijt,
Fluks dagende overzulks[114] den blaas-kaak uit ten strijd.
De Noord-wind was gereed, liet zich ter plaats[115] vinden,
En snorkte, dat hij was de sterkste van de winden.
Zij maakten een verdrag, de een voor en de ander naar[116],
Te proeven hare kracht op eenen reizenaar.[117]
De bulderaar began[118], en blies met volle kaken,
Wierp eike-boomen om en hoog-gerezen daken.
De reiziger terwijl hield zijnen mantel vast,
Spijt wat hij blazen mocht, wel stijf om 't lijf gepast.
De wind, na lang geruisch, niet[119] ziende te vermogen,
Gaf oorlof, dat de zon nu ook haar kracht mocht toogen;
De Zon, die zoetelijk uit 's Hemels gouden dak,
Op 't hoofd des reizenaars met heete stralen stak,
Dat, zwetende ademloos, zijn kleedren hem verdrotten,
En zich[120] van 's mantels last genoodzaakt was t' ontblooten.
Gij, die te streng regeert, leert wat een macht, vermengd
Met reên[121] en zachtigheid, al nuttigheid toe-brengt.
Gematigd' heerschappij onbuigelijken lieden
Veel dragelijker valt, als al te streng gebieden;
't Gemeene volk, dat haat een al te korten lijn,
't Wil liever zacht geleid, als hard gedwongen zijn.

[Pg 57b]

XII.

VAN DE MIER EN DE KREKEL.

De magre krekel, nu van 's winters kou besprongen,
Zocht aan 't kloek mierken heil, tot bedelen gedrongen,
En met een heesche stem viel 't bezig dierken aan:
"Erbermt u, juffrouw Mier! en om een weinig graan
Mij ongetroost niet laat, noch hongersnood bezuren,
Mijn armoê wat vervult, en opent uwe schuren."
Maar 't wakker beestjen, vrij van kommer en ellend,
Den krekel heeft aldus zijn traagheid voorgewend[122]:
"Draagt nu verschulde[123] straf, draagt nu 't vermaledijden,
Die al den zomer sleet in wellust en verblijden,
Die de aangename tijd en zegen hebt veracht,
En slepende uwen oogst verkwest en doorgebracht."
Het kostelijke pand en kleinood uitgenomen[124],
Is de altijd vliênde tijd, die, huden omgekomen,
Niet morgen weder keert; wijs is hij van beraad,
Die 's tijds gelegenheid beoogt en gade slaat;
Die op geen weelde steunt, noch die, hoe hoog gezeten,
De aanstaande zwaarigheid lichtveerdig gaat vergeten.

XIII.

VAN DEN WOLF EN DE KRAAN.

De wolf, der schapen vrees, door 't al te gulzig slikken
Aan een verzwolgen been schier meende te verstikken;
Dies hij, op hoop van hulp, de langgehalsde kraan
Met veel beloften heeft verwil'gd[125], zijn leed t' ontslaan.
De kraan, op winst verzot, heeft stout en onverschrokken
Uit de opgesperde keel des wolfs het been getrokken;
Maar als zij nu om loon heeft (wel verdiend) getaald[126],
Heeft met deze antwoord haar 't geholpen dier betaald:
"Wat plompheid kleeft u aan, dat gij nog eischt belooning,
Of is niet loons genoeg de erbarmlijke[127] verschooning,
Zoo dadelijk betoond? toen ik, hoe wreed geaard,
Uw keel in mijne keel meêdoogend' heb gespaard.
Dus uwer straten gaat, gaat henen uwer straten,
En 't leven hebt te loon, dat ik u heb gelaten!"
De ondankbre nimmermeer t' erkennen is bereed[128]
De weldaad en de deugd, die aan hem is besteed;
Zich zelve kent hij niet, blijft trotsch, stout en hovaardig,
't Koomt (waant hij) hem al toe, en is nog meerder waardig.

XIV.

DE ESSCHEN-BOOM EN 'T RIET.

Een dik gegroeiden esch, wiens steile toppen gingen
Recht naar de sterren toe en 's Hemels zolderingen,
Trotseerde, dat hij stond verheven in 't foreest[129],
Spijt d' alderfelsten storm en allerlei tempeest:
Braveerde, dat hij was veel sterker van vermogen
Als 't riet, dat van den wind al stadig wordt gebogen;
Als 't wankelbare riet, dat siddert, schudt en beeft
Voor de alderminste koelt', die langs de velden zweeft.
Hij eindigt naauw, een bui ontstaat met sneller vaarden[130],
En velt den esschen-boom ontworteld uit der aarden.
't Riet, speurende de val desgenen, die terstond
't Gebladerd hoofd opstak en hoog verheven stond,
Dus bij zich zelve spreekt: "o, veilig wonderbaarlijk
Is nederigen staat voor[131] hoogheid, die gevaarlijk
Het onderwerp is van[132] allerhande leed,
En schielijk wordt gedreigd te vallen eer men 't weet."

[Pg 58a]

XV.

VAN DEN LEUGENACHTIGEN SCHAAP-HERDER.

Een, die met d' herder-staf de wit gewolde kudden
 Voor 't ongediert op 't veld belast was te beschudden[133],
 Uit schalkheid menigmaal zijn luide stem verhief:
 "Help, wapen! wapen, help! en weert den schapen-dief!
 De wolf mijn kudd' belaagt, en ligt hier bij geslopen!"
 De land-liên kwamen fluks tot onderstand gelooopen,
 Zoo lange tot, van hem bedrogen menigmaal,
 Zij sloegen in de wind zijn schalke logen-taal.
 Ten leste kwam degeen, die vast op[134] jonge lamren,
 Dies d' herder deerlijk kreesch, het zou een mensche jamren:
 "Help! nageburen, help! mijn kuddeken lijdt nood,
 De wolf van 't beste vlies mijn schaaps-kudd' heeft ontbloot!"
 Zijn roepen was vergeefs, vergeefs was 's herders weenen,
 Zij dachten: 't is bedrog, hij liegt gelijk voorhenen.
 Zulks en zoodanig is der logenaren loon,
 Diens[135] goddelooze tong te liegen is gewoon:
 Al spreekt hij somtijds schoon[136] de waarheid zonder liegen,
 Men geeft hem geen geloof, die lust heeft in 't bedriegen.

XVI.

VAN 'T ZWIJN ENDE DEN WOLF.

De wolf een vuile zog[137] ziende in den misthoop liggen,
 Die zwanger nu bestond te stenen en te biggen[138],
 Zich vroêmoer heeft geveinsd, en haar, in biggens smert,
 Te helpen aangeboôn uit een meêdoogend hert;
 Zulks heeft de vuile zeuge al morrende afgeslagen.
 De wolf, om zulken roof te beter te belagen,
 Erbood[139] zich minne-moêr te willen zijn van 't spek,
 Dat nergens beter groeit als in zijn eigen drek.
 Maar als de bigster nu bemerkte 's wolves trekken,
 Zij met deze antwoorde is der dieren schrik ontweken:
 "Gaat henen, jonker wolf! uw smeer[140] en pelsen huid
 Betuigen, wie gij zijt; zoekt elders uwen buit."
 Gij, die nog menschen wilt in deze wereld schijnen,
 En doodt de aanstaande vrucht uws lichaams met venijnen
 (Ik laat 't opvoeden staan[141]);—komt herwaarts, en ontwaakt:
 Ziet, hoe het vuilste beest, de zeuge, uw vonnis maakt!
 't Zijn hoeren, die haar lief onechtelijk omarmen;
 Maar Duivels, die de vrucht haars lichaams niet beschermen.

XVII.

VAN EEN HOVEERDIG MUIL-DIER.

De gladde muil, gestald aan eener voller kribben[142],
 Zich mestte rond en bol, dat 't smeer kleefde aan de ribben,
 Vermids hij noch met last noch arbeid was bezwaard,
 Waarom hij weeldig werd en brieschten als een paard,
 Beroemende[143] 't geslacht, waar van hij was gesproten,
 Ja, van veel eedler bloed als al zijn tijdgenooten,
 Verheffende zijn deugd en 's draf-geleerdheids kunst,
 Waardoor hij t' hemwaarts trok zijns heeren oog en gunst,
 Waardoor hij overtrof Ros-bayaard[144] in 't pikeeren[145],
 In ren of in tornooi, in springen of in keeren.
 Maar als de muil op 't lest werd voortgebracht in 't perk,
 En op zijn traagheid-van-naturen nam gemerk[146],
 Als de andre hengsten hem zoo wijd te boven gingen,
 Het zij in wakkerheid van draven of van springen:
 "Nu (sprak hij) merk ik licht, als ik mij zelve ken,
 Dat ik van 't ezels bloed van oud gesproten ben."
 De roemers varen zoo, die zot haar zelfs flatteeren,
 En roemen van het geen zij in der daad ontberen;
 Of iemand duizendmaal met roem zich zelf bekroont,
 De ervarenheid betuigt, wat deugd bij iemand woont.

[Pg 58b]

XVIII.

DE WOLF IN 'T SCHAAPS-KLEED VOOR DE KOOI VAN 'T SCHAAP.

De wolf kwam tot de kooi der wapenlooze schapen,
 Vermomd met 't lammren-vel, om d' hamel te betrapen[147],
 En bad hem, dat hij zich vervoegen wilde in 't woud,
 Dat als een schoon priëel was loof-rijk opgebouwd;
 Maar d' hamel zeide: "ik zou u geerne gaan verzellen,
 Indien gij waart een wolf, die u te weer mocht[148] stellen,
 Zoo eenig ongediert ons overviel in 't groen."
 De wolf, gelijk verheugd om zulk een antwoord, toen
 Van 't schaaps-vel zich ontsloeg, en sprak: "t'sa, gaan wij wakker!
 Ik ben de wolf, uw vrund en aldertrouwste makker."
 "Neen," sprak den hamel toen, "gaat uwer straten[149] heen,
 En hebt met uwsgelijk uw lust en vreugd gemeen;
 Mijn schaaps-kooi ik behoe[150], ter tijd ik, t' mijner bate,
 Een trouw gezel bekoom, daarop[151] ik mij verlate:
 Genoeg heb ik geleerd, aan deze uw vreemde pert[152],
 Dat onder 't schapen-vel school 't wreede wolven-hert."
 't Is al van ouds, dat, om de onnooslen te verlokken
 De wreeden 't schapen-vel arglistelijk aantrokken;
 De schijn veeltijds bedriegt, dus is hij wijs bedacht,
 Die jonker Wolfaart vreest, en zich voor 't schaaps-vel wacht.

XIX.

EEN HERDER ENDE EEN AFGOD.

Den ossen-harder, tot afgoderij genegen,
 Aanbad een houten-God, om rijkdom en om zegen;
 Hij lag op 't aardrijk neêr, en bad de Godheid aan,
 Op dat hem 't heilig hout van armoê mocht ontslaan;
 Maar, als hij moê gebeên, na[153] blinder[154] luiden zeden,
 Noch schat noch rijkdom kreeg tot loon van zijn gebeden,
 Hij, met een stalen aks, den afgod ging te keer,
 Die brekende den hals viel van 't hoog altaar neêr,
 Uitstortende een threzoor van schijven, die (uit zorgen)
 Daar iemand voormaals in had bij geval verborgen.
 Dies d' herder sprong van vreugd', en riep: "o Godheid mijn!
 Uw weldaad niet verbeên, maar woû gedwongen zijn!"
 Wat weldaad iemand doet, met kracht daar toe gedwongen,
 De zulke ontbeert den lof op des ontvangers tongen[155];
 Wie willig als van zelf zijn naasten deugd bewijst[156],
 Veroorzaakt, dat men hem voor zijne mildheid prijst.

XX.

DE VOS EN DE KATTEN.

De schalke vos op 't veld de katten vast verzelde,
 En van zijn listigheid veel snorkende vertelde,
 Dat aller katten doen en hand-werk (hoe men 't acht)
 Was muize-vangerij en enkel ratten-jacht.
 Terwijl zij onderlinge aldus in 't twisten rezen,
 En Reinert[157] boven haar de uitnemendste woû wezen,
 Een koppel honden haar te schielijk overkoomt;
 De simmen[158] klavren[159] in de takken van 't geboomt;
 Maar Reintjen, in gevaar, niet wetende waar vluchten,
 Is fluks der brakken roof, en spreekt met diep verzuchten:
 "Hoe ijdel is de roem desgenen voor gewis,
 Die op de katten smaalde en nu haar schouwspel is;
 Wanneer hij in gevaar, ja, hoop en troost ten ende,
 Haar vlijtigheid aanschouwt en zelfs blijft in ellende!"
 Die schier vergodet schijnt en alles hier toelacht,
 Zich voor 't beroemen hoed' en voor 't bespotten wacht';
 't Geluk is wankelbaar; wel hem, die wijs beraden
 Zorgvuldelijk zich wacht van andre te versmaden.

[Pg 59a]

XXI.

'T SERPENT EN 'T AAMBEELD.

't Scherptandige serpent belust was te vermalen
 Een aambeeld, herd van staal en ijzer t'eenemalen,
 Maar kon verwinen niet[160] op zulken ijz'ren romp;
 En maakte 't aambeeld niet, maar al zijn tanden stomp.
 Als nu des diers gebit ten leste was bedorven,
 Heeft het van 't aambeeld tot een antwoord dit verworven:
 "Wat dolheid gaat u aan, dat, met een scherp gebit,
 Gij om mijn herdheid te verbrijzlen zijt verhit!
 Laat af, laat af in tijds, al waren uwe tanden
 Van koper en van staal, ik maakte ze ter schanden."
 Dees fabel wil de zulke aan-spreken zonderlingen,
 Die zich aanmeten meer als menschelijke dingen.
 Gelijk dat zotte volk, dat, met een ijdel hoop,
 Een vaart langs 't Noorden zoekt, spijt der naturen loop:
 Dat met een eiken plank, o stoute zee-gezellen!
 Drijft door 't bergachtig ijs, gelijk als na der Hellen,
 En blijfter al een schip in 't Noorden voor den tol,
 Gelijk een toren, staan, zij varen even dol[161].

XXII.

DE OUDE ENDE JONGE KREEFT.

De schelpedragere kreeft wild' haars gelijk aanwijzen,
 Dat 't voorwaarts zwemmen meer als 't aarslen[162] is te prijzen:
 Al was 't schoon, dat[163] nature haarluiden[164] in dit deel
 In 't scheppen hadde ontbloot van schoonheid al geheel,
 Vermits zij andren hadde op andre wijs gegeven,
 Met vinnen door het vocht recht voorwaarts uit te zweven.
 Maar de onderwezen kreeft sprak zijnen makker aan,
 Dewijl hij 't had geleerd, hij zoudet[165] eerst bestaan,
 En als een leerlijk beeld[166] het vochte veld doorploegen,
 Hij wilde[167] recht op 't spoor hem na te volgen voegen[168].—
 Gij, die 't voortrefflijk ambt eens leeraars vast bekleedt,
 En andren haar gebrek te toonen zijt gereed,
 U zelve eerst bestiert, wilt in u zelf genezen
 't Geen gij in andren meent bestraffelijk te wezen;
 Want als gij andren leert, en blijft van 't goede schuw,
 Zoo blijft een dobbel zonde en grover vlek in u.

XXIII.

DE KRAAI EN 'T SCHAAP.

[Pg 59b]

De hongerige raaf, tot stelen altijd vlugge,
 Vloog 't witgewolde schaap op zijnen bonten[169] rugge;
 Uitplukkende van 't vlies de wol gelijk verwoed,
 Doorpikt het blanke vel, en zuipt 't onnoosle bloed;
 Het lammeken lijdt smert, doet niet dan droevig blaren,
 Maar kan de vogel noch verschrikken noch vervaren.
 Dies het ten leste spreekt: "bloed-zuipende tyran!
 Gij zijt voorwaar op mij een dapper held en man;
 Op mij, onnoozel dier en weerloos heel met allen[170]!
 Maar, hebdy 't hert, bestaat den hond eens aan te vallen."
 De raaf wordt noch beweegd noch luistert naar die zang,
 Zuipt 't jonge lamren-bloed, gaat vlijtig haren gang.
 De klachten zijn vergeefs, vergeefs zijn al de tranen,
 Die voor een dwingeland uitstorten de onderdanen;
 Hij lacht in hun verdriet, hij groeit in hunne smert,
 En voedt met haren druk de blijdschap in zijn hert.

XXIV.

DE VOS EN DE BIJEN.

Den vos, in eenen strik geraakt in duizend lijn,
 Besprongen eenen zwerm van hommelande bijen;
 Die priemden[171] hem alsins op 't heetste van den dag
 Met anglen in 't lijf, daar hij gevangen lag.
 Zijn makker tot hem treedt, en raadt, dat hij te zamen
 Dien zwerm af-schudden zal, die hem zoo deerlijk pramen[171];
 "Neen," zegt de schalke vos, "dees biekens zijn nu zat
 Van 't looze Reintjens bloed, dat liefelijke nat;
 Verjage ik deze zwerm, zoo kooft'er weêr een jonger,
 Met nieuwen appetijt, met verschen gragen honger,
 Die zouden van mijn vleesch en bloed haar-zelven voên,
 Met meerder pijn en smert als mij nu deze doen."
 Het is een oude sprook, de welk de natuur nog heden
 In 's herten tafel heeft uitdrukkelijk gesneden,
 Dat van twee kwaden 't beste altijd te kiezen staat:
 Wel hem, die in 't verdriet het slimste nog ontgaat.

XXV.

DE AREND EN DE VOS.

Den arend krom-gebekt het vossen-nest beloerde,
 Daar zij de jongskens uit bij haar gebroedsel voerde.
 Die, veilig van 't gediert, van hagel, wind en stroom,
 Gelegerd lagen inde top van eenen boom.
 De vos, die is beleurd[172], is toornig en ontsteken,
 Met eenen ook gezind, zijn leed op 't strengst te wreken;
 Maar als[173] 't aan vlerken mist[174] om stijgen in de locht,
 Daar in den top des booms zijn jongskens zijn gebrocht,
 Hij met een vuurge toorts 't gebladerd hout van onder
 Aan lichter lagen[175] blaast en branden doet te wonder.
 Laas! de arends schreyen vast in 't midden van 't gesmook,
 De moeder hopeloos vast vliegt om vuur en rook;
 Maar och! 't is al vergeefs, 't en houdt niet op van branden,
 Of al 't gebroedsel is, met nest en al, ter schanden.
 Gij, die in mogendheid, gelijk gebenedijd[176],
 Tot op der eeren troon als Goôn verheven zijt,
 U voor de minste ontziet, en wacht u haar[177] te krenken:
 Gedenkt, dat de alderkleinst' zich zal te wreken denken[178].

XXVI.

DE EZEL SPRINGT ZIJN MEESTER OP 'T LIJF.

[Pg 60a]

't Lang-oorig lastbaar dier, jaloersch om al de weelde
 Des honds, die inden schoot zijns meesters daaglijks speelde,
 Die 't beste wildbraad at, dat vande tafel viel,
 En smulden als de geen die altijd feest-dag hiel[179],
 Werd eindelijk beraân zijn meester te feesteeren[180],
 En sprong met luid gebulk op 's heeren zijde-kleêren.
 Den huis-heer, al verbaasd, roept: "wapen, wapen[181], moord!"
 't Gezin raakt op de been, de knechten komen voort:
 En ziende 't woest bedrijf, en 's ezels vremde zeden,
 Met kluppel-slagen hem bestreken al zijn leden:
 Besmeerden hem zijn huid, en spoedden naar de stal,
 Daar hij met droefheid mocht beklagen zijn misval.
 Gij, die lichtveerdiglijk verandert wispelturig
 Van 't een tot 't ander ampt, en zelden zijt gedurig
 In 't opgeleid beroep, vernoegt[182] met uwen staat,
 Op dat het u op 't lest niet als den ezel gaat.

XXVII.

DE WOLF EN 'T ONSCHULDIG LAMMEKEN.

Als bij geval de wolf en 't lammeken te zamen
 Het zilver van een borne[183] of beek te drinken kwamen,
 De wolf ter zijden zag, en riep, geheel ontsteld:
 "Wie zijdy, die u hier zoo dicht bij mij verzelt?
 Die 't water roeren dorft en 't nat van dees rivieren?
 Gewis, al waardy schoon[184] een vande grootste stieren,
 Die stoutheid waar te groot:" Het lammeken verbaasd
 Zijn onschuld[185] heeft gemaakt; maar Wolfaart, als beraasd[186],
 't Onnoosle dierken greep, en vatte 't bij der keelen[187],
 En riep: "hoe, zuldy van uw ouders niet verschelen,
 Maar volgen haren aard? ik zweere, voor die schuld,
 Gij, eer de zonne daalt, mij 't leven laten zult!"
 Wie brandt, om andren te verbijten en verslinden,
 Licht iemand schuldig kent, en kan een oorzaak vinden.
 Men slaat 't onnoozel lam om 't vet en om de rok;
 Want wie den hond wil slaan vindt lichtelijk eenen stok.

XXVIII.

DE DIEF EN DE HUIS-HOND.

Den dief in 's borgers huis, bij duister nacht gebroken,
 Van d' huis-bewaarder hond ontdekt werd en geroken;
 Dies hij, in lijfs-gevaar, den hond aanbod ter nood,
 Indien hij 't blaffen staakte, een lekker garsten-brood.
 Maar 't aldertrouwste beest, zijn amps en plicht gedachtig,
 Al blaffende verhief zijn stemme langs hoe krachtig[188];
 Opwekkende 't gezin luids-keels met groot gerucht,
 En dreef met deze stem den roover op de vlucht:
 "Zoude ik, om 't snood genot, uw diefte en boosheid helen,
 En trouweloos alzoo mijns heeren goeden[189] stelen?
 Of door begeertens brand, om winst mij toegezeïd,
 U veilen 't goed gerucht[190] van mijn getrouwigheid?
 Vliedt, roover! pakt u weg; verzieet u[191] voor mijn schelden;
 Mijn eere is mij te weerd, uw munt wil[192] hier niet gelden."
 Dees fabel stelt ten toon de schuld en plicht oprecht
 Van een getrouw gemoed, en vroom, rechtvaardig, knecht,
 Die 's heeren haaf beschut en voorstaat als zijn eigen,
 Noch om geen giften zal tot trouweloosheid neigen.

[Pg 60b]

XXIX.

DEN HOND OP 'T HOOI, EN DEN OS.

Het krom-gehoornde beest den hooi-berg hongrig raakte,
 Daar eenen graauwen dog zijn bedde en nest af maakte;
 Die, als hij werd gewaar de komst des grooten stiers,
 Heeft hij hem afgeweerd van 't hooi met veel getiers;
 Dies heeft 't verhongerd dier zijn droeve stem verheven:
 "Hoe, makker! gun mij 't hooi, en houd mij bij den leven;
 't Is eigenst[193], dat ik heb, gij hebt geen hooi van doen:
 Hooi boet[194] uw honger niet, noch 't kan geen honden voên."
 "Neen," zegt de blaffer, "neen; past fluks dees plaats te ruimen;
 't Is waar, ik eet geen hooi, maar 't hooi is mij als pluimen[195];
 't Hooi doet mij slapen zacht, 't is 't bedde van mijn kooi,
 't Brengt rust en wellust aan; dus pakt u van mijn hooi."
 Zulks is den boozen aard van veel brood-dronken menschen,
 Die in wellustigheid, na haren lust en wenschen,
 Onnuttelijk verdoen 't geen de arme ontbeert ter nood,
 En weigren in haar weeld' den hungerigen 't brood.

XXX.

DE OVERLADEN EZEL EN 'T PEERD.

Den ezel, overlaân en met veel pakken zwanger,
 Viel zijnen zwaren last op reize langs hoe banger;
 Dies hij zijn reis-gezel, amachtig, moede en mat,
 Het weeldig ros, om hulpe en wat ontlasting bad.
 't Welk voerloos niet alleen hier door niet werd betogen[196],
 Maar heeft den armen muil, van trossen krom gebogen,
 In zijn ellend beschimpt, ter tijd[197] het slaafsche beest
 Ter aarden nederviel en deerlijk gaf den geest.
 De reiziger, die om zijn reis te spoeden pasten[198],
 Bestond met 's ezels last 's peerds rugge te belasten;
 't Welk weigerende, met veel slagen fel gegroet,
 Het lachen werd verleerd in 's ezels tegenspoed.
 Wie in eens anders kruis en lijden scheidt vermaken,
 En onmeêdoogende is, mag ernstelijken waken:
 Want, als hij zal verzaad zijn van zijn spot-geral[199],
 Hij eindelijk zelve 't juk des onspoeds dragen zal.

XXXI.

DE PAPEGAAI EN DE VOS.

De klapper papegaai, op 't opperste eender eiken[200],
 Met vette roef gelaân, kon Reinaart niet bereiken;
 Dies hongrig naar de kaas, die zij genepen had
 Met haren krommen bek, bedrieglijk tot haar trad:
 "Geluk, (riep hij) geluk! o wiens gemaalde veêren
 Al de andre vooglen wijd[201] in zuiverheid passeeren[202],
 Indien uw schoonheid met 't wel-klinkende geluid
 Van zingen waar gepaard, gij waart de braafste[203] bruid
 Van al dat, licht-gewiekt, met uitgebreide schachten,
 Het dunne locht doorsnijdt en 't aardrijk gaat verachten."
 De papegaai, door 't lof[204] beweegd in hare ziel,
 Stak op een heesche keel; dies haar de kaas ontviel;
 Die 't slimme Reintjen nam; en leerde d' hoog gezeten,
 Bedrogen vogel zoo welzingen voor zijn eten.
 Zulks is der vleyers kunst, die van de wijste man,
 Als hij haar 't oore leent, 't gehoor betoovren kan:
 Schoon woorden geven zij, waar door z' hem achterhalen,
 Wanneer hij die op 't diepste in 't reeknen moet betalen.

[Pg 61a]

XXXII.

DE VORSCH, RAT, EN ADELAAR.

Der groener[205] vorsch heer bestond zeer fel te woelen,
 En met den ratten krijg te voeren om de poelen;
 Doch, eindlijk afgemat, besloten eenen vreê,
 En hielden in 't moras te gaâr haar plaats en steê.
 Der vorsch koning, nog des krijges niet vergeten,
 Den velden-vorst belaagde en noodde hem ten eten,
 Die peinsende om[206] geen wraak, beschreed des vorsch rug,
 Op dat hij over 't meer hem strekken mocht een brug;
 Maar midden in den stroom gezwommen en gekropen,
 De vorsch uit ouden haat de veld-rat heeft verzopen.
 't Welk als den arend zag, heeft deze buit beloerd,
 En vorsch en rat om hoog tot haren roef gevoerd.—
 De moorders nimmermeer haar[207] straffe ontvluchten mogen;
 De straffe treedt alzins den boozen onder oogen;
 Zij volgt hem waar hij gaat, gelijk de schaduw 't lijf,
 En altijd kooft hem voor zijn goddeloos bedrijf.
 't Vergoten bloed roept wraak, waar dat hij is gevloten,
 Ter tijd[208] de levende is begraven bij den dooden.

XXXIII.

DE OS EN DE VORSCH.

De vorsch benijdde, dat 't gehoornde beest af-snoeide
Het lisch en 't groene kruid, dat bij zijn poelen groeide,
En zwillende[209] onbedacht, van haat en af-gonst dul,
Bestond, hoe klein en teêr, te snorken op den bul,
Ter tijd[210] hij borst aan tweën door grootsheid opgeblazen,
Besprengende met bloed en vochtigheid de grazen[211].
"O, (riep 't viervoetig dier) wat duller razernij
Bevangt u, dat gij u dus opstelt tegen mij!
Dat gij uw teêrderheid en zwakheid gaat vergeten,
En dorft u tegen mij het worstelen vermeten!"
Leergierige! leert hier, dat iedereen vooral
Een grooter sterkte voor[212] zijne zwakheid stellen[213] zal;
Dat minder tegen meerdere, in macht onvergeleken[214],
Zich wacht den hane-kam of pluimen op te steken[215].
Wie aan[216] den prikkel stoot, verplet zijn eigen hoofd;
Wijs is hij, die zich zelf niet al te veel gelooft[217].

XXXIV.

'T HART SPIEGELLENDE AAN DE FONTEIN[218].

t Hart, ziende in 't kristallijn eens borns[219] zijn schaduw leven,
In schoonheid van gedaante heeft d' hoornen prijs[220] gegeven,
Die 't voorhoofd dienden tot een zonderling cieraad,
Daar zijn vier beenen bij verdienden niet als smaad,
Vermits zij, lang en dor, de aanzienlijkheid bevleekten
Der hoornen, die op 't hoofd hem als twee kroonen strekten.
Terwijl het hart dus op zijn beenen is gestoord,
Het onverziens geblaas van 's jagers horen hoort[221]:
Dies zich te ontvluchten spoedt de naderende brakken,
Maar blijft met d' hoornen vast verward in wilgentakken;
Wordt veler honden roof, en 's jagers rijken buit,
Waarom dees droeve klacht 't hart barst ter herten uit:
"O! die zoo menigmaal, uit 's jagers blinde lagen,
Mij 't lijf en 't leven hebt geweldig ontdragen,
't Was onrechtvaardigheid, dat ik voor u zoo snood
Den prijs aan d' hoornen gaf, een oorzaak van mijn dood."
Door kwâ gewoonte wij de reden zoo verliezen,
Dat wij het schaadlijkst meest voor 't aldernutst verkiezen,
Misprijzen 't opperst goed, verheffen 't hoogste kwaad;
En als wij nu geraakt zijn in een kwaden staat,
Dan gaan ons de oogen op, en moeten[222] spâ belijden:
't Geen ons behaaglijkst scheen, is de oorzaak van ons lijden.

[Pg 61b]

XXXV.

DE VALKEN EN GIEREN VERSCHEUREN DE VOGELS.

De sperwer overviel al meer de onnoozle duiven,
En wist geen zoeter aas noch vogelen te kluiven;
De duifkens, om te ontgaan zijn hongerige krop,
Den valk tot haren voogd en koning wierpen op.
Maar 't ging haar als de geen, die om d' een klip te ontglijden,
Verzeild, weêr schipbreuk op een andre droogte lijden.
Want, in beschermens plaats, heeft haar de valk geplaagd,
En tot 't gebeente d' een na d' ander opgeknaagd.
Veeltijds, wanneer men om d' een tyrannij te ontvlieden
Een koning d' hulde opdraagt en sceptor van gebieden,
Men onder 't juk geraakt van eenen strengen vorst,
Die naar het bloed zijns volks en onderdanen dorst.
Veel princen zweren veel, en houden niet met allen,
En leven met haar volk naar eigen welgevallen.

XXXVI.

'T PEERD ENDE 'T HART.

Geschil was tusschen 't ros en 't vluchtig hart gerezen.
't Ros, om door zoete wraak zijn wonde te genezen,
Een man om hulpe aanriep, die zulks beloofde vroom,
Indien 't zich onderwierp de sporen en den toom.
Het peerd, verhit om 't hart bloed-dorstig te bestrijden,
Liet zich uit lust tot wraak besporen en berijden;
En rent gezadeld heen, met d' opgezeten held,
Die 't hart met schichten kwetst en dood'lijk nedervelt.
Dies 't ros den ridder prijst, en zoekt te zijn ontslagen
Om langer niet den last des zadels meer te dragen.
De meester dit ontzegt, en houdt[223] onder 't juk;
Dus eindet[223] zijnen tijd katijvig[224] in veel druk.
Wie andren hindren wil of leed doet naar vermogen,
Zich zelve op het lest ellendig vindt bedrogen.
Hij werkt zijn eigen kwaad, die kwaad heeft in den zin;
Wie andren netten spant geraakt er zelve in.

XXXVII.

DE LEEUW MET D' ANDERE DIEREN.

De leeuw, der dieren hoofd, beval dat alle beesten
Zich rusten tot den krijg, de minste met den meesten[225].
't Langhalzige kameel, den ezel en den stier,
De beer, den haas, het zwijn, en 't wreede panterdier,
De luipaart, en de wolf, ten hove fluks verschenen,
Met al wat 't aardrijk drukt, en voorts treedt op vier beenen.
Toen sprak de ruige beer: "heer koning! zijdy dwaas,
Dat gij gedagvaard hebt den ezel en den haas?
Die onbekwaam ten krijg schier vluchten voor de doode?
Den ezel is te bot, den haas is veel te bloode.
Des ezels dommigheid is wijd en zijd berucht;
En 't haasken drijft de vreeze al stadig op de vlucht!"
"Neen (sprak de stoute leeuw), die twee ons nut zijn zullen:
Den ezel schrik aanbrengt, vermids zijn eislijk brullen;
Het haasken vlug en snel, in 't loopen wel geleerd,
Boodschappen zal al 't geen wat in de krijg passeert."
Die, om 't gemeene beste eendrachtig te beleiden[226],
Zoo rijp is van beraad, zoo kloek en zoo bescheiden,
Dat zelf de onnutst' hem ook te passe komen kan,
Zulk eene 't beeld uitdrukt van een bijzonder man.

[Pg 62a]

XXXVIII.

VOGELAAR ENDE SLANGE.

De vogelaar belaagde een tortel schoon van veêren,
En dacht haar in zijn net het vliegen te verleeren;
Zijn strikken hij bereidt, zijn netten spant hij uit.
Het duifken wordt beweegd, aanziede zulken buit
Van rijk en edel zaad, en daalde naar het garen:
Maar och, wat droefheid is den voog'laar wedervaren!
Zoo fluks hij trekken wil, hij op een slange treedt,
En voelt in 't linker been een doodelijke beet.
De tortel is verheugd, zij kooft tot hem gevlogen,
En roept: "nu moet gij zelf de bleeke dood gedoogen[227],
Die onze onnoozelheid bespied hebt en belaagd,
Die in 't bedrieglijk net mijn maagschap hebt gejaagd."
Wie andren wil verraân, zich zelve vindt verraden;
Hij jaagt zijn eigen schâ, die and'ren wil beschaden[228].
De kwade zijnen list op elk-een heeft gemunt,
Maar zulks[229] hij and'ren wenscht, zulks[229] wordt hem weêr gegund.

XXXIX.

DE PAAUW EN DE EXTER.

Al wat op wieken zweeft vergaderde te zamen,
Op datze een braaf monarch en overheer bekwamen;
De een stemde, dat de zwaan vanouds de kroon toe kwam,
En de ander d' arend koos, van keizerlijken stam.
Ten lesten is de stem en uitspraak van haar allen
Op de opgepronkte paauw eendrachtelijk gevallen;
Vermids die om de glans zijns schoonheids was beromd,
Zij stemden, dat de kroon rechtveerdig hem toekomt.
Maar de exster snaterbek de waarheid niet kon zwijgen,
En sprak: "van waar of wij dan hulpe zullen krijgen,
Als ergens iemand ons heel te onderdrukken poogt?
Dewijl gij op 's paauws kracht al heel niet steunen moogt.
Of zou de vijand, voor de luister van zijn pluimen
En schoone schachten 't veld verbaasd[230] wel moeten ruimen?"
Een schoonheid, onverzeld van wijsheid en van macht,
Een vlek is in het bloed en koninklijk geslacht.
De schoonheid van een prins kan nergens de onderzaten,
In tijd van strijdensnood, noch helpen noch iet baten.

XL.

DE OS EN DE GEMESTE KOE.

Een os, die zwaar gejukt den tragen ploeg most[231] slepen,
En stadig werd bedreigd met 't luid geklats der zweepen,
Des avonds werd gestald, amechtig[232], mat en moè,
En rustten naast de krib van een gemeste koe,
Die schamper dreef den spot met al zijn slavernije,
Omdat zij leefde in weelde en huppelde als de vrije[233],
Maar eind'lijk werd den os gewaar, en nam wel acht,
Dat dees gemeste veers werd met de bijl geslacht.
Waarom hij zijnen staat voor d' ander heeft geprezen,
Vermids hij niet en had de slag des bijls te vreezen;
Dies koos[234] zijn slavernij nog liever, als een wijl
In wellust opgevoed te werden voor de bijl.
Wie 't einde gade slaat van goeden en van kwaden,
De korte wellust zal verfoeyen en versmaden;
De wellust is wel zoet in d' uiterlijken schijn,
Maar kan van druk en rouw niet afgescheiden zijn.

[Pg 62b]

XLI.

ADELAAR ENDE RAVE.

Aan 't ongeruste[235] strand des zees, der duinen voëster,
Vond eenen adelaar een toegesloten oester,
Zoo vast gesloten schelp, dat hij vergeefs zijn best
En ijd'len arbeid deed, om t' openen op 't lest.
Een rave daar ontrent, om zulken buit te krijgen
Riep: "O, gij most om hoog recht na de wolken stijgen,
En brijzlen d' oester-schelp door 't vallen na beneên,
Op een verheven klippe en rotse of herden steen:
Want ijdel en vergeefs gij arbeidt, met bezuren,
Te breken deze schelp, die hard is van naturen."
Den arend dit geviel: steeg opwaarts na de locht,
Liet vallen d' oester-schelp op datze breken mocht:
De schelp viel in twee, datze op de rotse klapte:
De rave daar ontrent den visch terstond opsnapte.—
De tafel-vrunden zijn zoodanig ook van aard:
Zij troetelen de weerd om eenen lekken-baard[236];
Maar als ten einde loopt het brassen en het smeeren,
Zoo wil[237] de vrundschap fluks in vijandschap verkeeren.

XLII.

DE RAVE EN 'T SCHAAP.

Den arend krom-gebekt belaagde en na ging sporen
De schaapkens wit geweld, die 't groene kruid afschoren,
En voerde op 't onverzienste een lammerken omhoog;
De rave 't spel aanzag met een begeerig oog,
En sprak dus bij haar zelfs: "is d' arend zoo onschamel,[238]
Wat hindert mij, dat ik niet roof den vetsten hamel
Van alle die de weide en 't groene kruid beslaan?"
Zij daalde op 's hamels rug, om hem te grijpen aan:
Maar als haar klaauwen inde wolle zijn geslagen,
Zij veel te onmachtig is, zoo vetten vlies[239] t' ontdragen.
Den herder, op zijn luim, den rave ziet verwerd,
Die op haar dieft' terstond van hem gevangen werd.
Wie boven zijne macht zich iets derf onderwinden,
Zich eindelijk zal geheel bedrogen vinden.
Wie grooter pak op loed[240], als hij verdragen mocht,
Stak menigmaal in 't zand de beenen inde locht.

XLIII.

T' WILD VERKEN EN DEN EZEL.

't Wild ruig geborsteld zwijn prat[241] op den ezel smaalde,
Om dat hij alzins[242] schande en nergens lof behaalde,
Vermids hij, dom van geest en traag in zijnen gank,
Zijn leven slijten most omtrent der prijnen[243] stank,
Als die onweerdig was gerekend te verkeerren
Bij de ander beesten, die zich onderling geneeren:
Waarom aan 't snoodste werk hij ook gehouden wierd:
"Maar ik (sprak 't wilde zwijn) ben d' eëlste van 't gediert,
Mijn eer klinkt over al; ja, inder princen hoven,
Daar hoort men mijne kracht en groote snelheid loven."
Den ezel, hoorens-zat en walgende van 't lof,[244]
't Welk d'[245] opgeblazen zwijn zich eigende te grof,
Riep: "willig ik ontbeere een snelheid onbedwongen,
Omdat mijn leven niet als 't uwe wordt besprongen."
Een glorie, steeds omringd van allerlei gevaar,
De wijze geerne mist al blinktze wonderbaar:
Die glans bekoort hem niet: en, liever als verheven,
Wil veilig slave zijn, en heel vergeten leven.

[Pg 63a]

XLIV.

STRIJD DER VOGELN EN DER BEESTEN.

't Viervoetig wildgediert streed met 't gevogelt heftig.
Men kwam van wederzijds te velde prat en deftig:
't Zij omdat veel te laag 't gevogelt dalen kwam,
En 't eigendom al meer des aardrijks tot zich nam,
Of ander oorzaak, verre (om[246] de oudheid) nog te zoeken
In 't ongekreukt[247] pampier van onbeschreven boeken.
De strijd ging dapper aan; een ieder deed zijn best
Opdat hij zijn partij verwinnen mocht in 't lest.
De vleermuis, half beducht, haast[248] tot den dieren neigde,
Om best in tijds te ontgaan 't gedierte, dat haar dreigde,
Maar als de voglen nu, door 't vliegende gerucht[249],
De dieren dreven met de vleermuis op de vlucht,
De vleermuis sichtent[250], om haar trouwloos onderwinden,
Haar[251] geenzins dorst int koor der vooglen laten vinden,
Maar sluipt bij duister nacht om 't kwaad, dat haar aankleeft,
Haar schamende de daad die zij bedreven heeft.
Al die in d' open locht het voorhoofd op wil houden,
Zich wel van ontrouw wacht', die dobbel werd vergouden[252].
Wie eenmaal ontrouw pleegt, heeft altijd schande en smaad,
En wordt van 't mensengeslacht verbeten[253] en gehaat.

XLV.

DE VORSCHEN EN HAREN KONING.

De vorsch Jovem[254] om een vorst of koning baden:
Den Hemel, om zich van haar klachten wat te ontladen,
Haar eenen hollen stronk toevoegde, als voogd van 't rijk,
Die voor fluweel aantrok een rok van 't fijnste slijk.
De kikkers, niet te vreên met dezen dooden koning,
Die noch bescherming bood noch straffe noch belooning,
Weêr Jupiter op nieuws aanriepen om een vorst,
Die ziel en leven droeg van binnen in zijn borst.
De Bliksem-voerder haar den reiger heeft gezonden,
Die d' een na d' ander heeft zeer jammerlijk verslonden.
Gij, die van dertelheid geen weelde dragen moogt,
Noch nimmer u vernoegt aan eenen vromen[255] voogd:
Ziet toe, en wacht u wel van licht te mutineeren,
Noch wilt zoo onbedacht verwerpen uw lands-heeren.
Zoo de eerste reedlijk is, of al wat strenge viel,
Een tweede komt al haast, en neemt u lijf en ziel.

XLVI.

DE WOLF EN 'T GEITKEN.

De lang-gebaarde geite, om voedsel gaande uitdolen,
Eerst 't geitken heeft belast te blijven weg gescholen
Int diepste vande kooi, die zij met grendels sloot,
En geenszins op[256] te doen haar jonksken streng gebood.
De wolf, die bij geval daar lag omtrent geslopen,
Kwam, als de geit vertrok, fluks aande kooi gelooopen,
En klopte zoetlijk aan, en riep tot zijn gewin[257]:
"Op, op! mijn geitken, op! en laat uw moeder in."
"Neen," zegt de jonge geit, "ik luister naar geen spreken,
Ten zij mij iemand brengt de loze[258] en 't rechte teeken."
"Doet op! mijn kind, doet op!" houdt Wolfaart stadig aan,
"De loze mijn gedachte en hers'nen is ontgaan."
"Zoo hebbe ik," zegt de geit, "de sleutels ook vergeten;
Dus blijft vrij buiten staan, ik zie u door de retten."
Wie op de wetten acht, die billijk zijn en goed,
Zich vrank en veilig voor veel ongevals behoedt.
Wie 't oor der oudren tucht leent, vlijtig naar vermogen,
Niet licht van iemand werd verleid, noch ook bedrogen.

[Pg 63b]

XLVII.

DE HOUTKLOVER EN 'T BOSCH.

Een landman, gaande in 't woud spanceeren en verlusten[259],
Een bijle zonder steel vond aan de groene kusten:
De welke, opdatz' hem nut en oorbaar wezen zou,
Zoo bad hij 't boomrijk bosch, wiens toppen aan 't gebouw
Des Hemels rezen op, dat hij een stok mocht snijden,
Om die int ijzer der gevonden bijl te vlijden[260].
't Bosch gaf den boer verlof: die eenen ronden tak,
Tot eenen steel, in 't hol van d' ijzren akse stak,
En kerfde fluks nu d' eik, nu de elzen, nu de linden,
Zoo dat eerlange 't woud niet meer en was te vinden.
Gij, die te licht gelooft, en hem die u beloert
De wapens overgeeft, die gij tot noodweer voert,
Denkt, hoe 't u zal vergaan, wanneer gij 't zweerd in handen
Den zulke geeft, die u vernielt en maakt tot schanden.

XLVIII.

D' EXTER MET PAAUWEN-VEËREN.

Een exter, om in 't koor der paauwen, als de vrije[261],
Te komen, en met haar te houden maatschappije[262],
Van paauwe-pluimen heeft een heelen bos vergaard,
En heerlijk haar verciert met eenen paauwenstaart,
Verschijnende in een dal, daar leeg en diep gezonken
De paauwen zijn gewoon haar[263] cierlijk op te pronken;
Die (speurende terstond, dat de exter, schoon voor 't oog,
In eenen paauwe-schijn haar listelijk bedroog,)
Haar vlogen op het lijf, en haalden elk zijn pluimen,
En dedenze met schande en smaad het lust-dal ruimen.
Wie zich bij heeren voegt, en niet van 't hooge bloed
Des adels dalen kooft, al is hij rijk van goed,
Zoo haalt hij niet dan smaad, dan schande en onbenoegen[264].
Wijs, die bij zijns gelijk zich schiklijk[265] weet te voegen.

XLIX.

'T HART EN DE OSSEN.

Des jagers koppels 't hart gezamentlijk besprongen.
't Hart vond zich van alzins[266] vervolgd en stijf gedrongen;
En, mat en afgejaagd langs beemd, bosch, berg, en dal,
Verbergt zich onverziens in eenen ossen-stal.
"O stieren! (roept het wild, beangst en half verslonden)
Beschermt hem, die bijna een prooye is voor de honden.
Het leven ben ik kwijt: den adem mij begeeft;
Der brakken honger mij bijna verbeteren[267] heeft."
"Ellendige!" zegt d' os, "wat koomdy hier geronnen
Tot zulken, die helaas! u niet beschermen kunnen?
Versteekt u hier in 't hooi, verbergt u, niet te min."
De meester juist op 't slag, die kooft ter stallen[268] in,
En vangt 't gehorend hart, dat, nat van 't zweet bedropen,
Den jager nu vergeefs ontvlucht was en ontloopen.
Wie hulp en troost verzoekt aan zulk een teder man,
Die zwak en weerloos is, en niemand helpen kan,
Van 't eene lijfsgevaar in 't ander zal geraken.
Voorzichtig zijn de geen, die in 't perikel[269] waken.

[Pg 64a]

L.

DE VOS EN DE DRUIVEN.

Oom Reintjen werd verliefd[270], een's wijngaards purpren druiven,
Indien 't gelukken woû, smaaklustig op te kluiven,
De trossen hingen hoog verheven in de locht,
Zoo dat hij, na veel moeite, die niet bereiken mocht[271].
Dies toornig, dat hij niet de bezikens[272] mocht[271] krijgen,
Mits dat hij onbekwaam was, om zoo hoog te stijgen,
Bestond den wijnstok met zijn vruchten te versmaân,
Die, zuur en onrijp, smaak noch voedsel brachten aan.
Veel trachten naar het geen zij met 't gemoed begeeren:
Maar wanneer nu vergeefs 't gewenschte zij ontberen,
Versmaân en lastren zij het onverkrijg'lijk goed,
En blusschen zoo den brand des lusts in haar gemoed.

LI.

DEN AAP EN DE KATTE.

De sim, om 't huisgezin afwezig te verrasschen,
En snoepen de gebraân kastanjes uit der asschen,
Nam 's katten linker-poot, hoe zeer zij was vervaard,
En krabde de gebraân kastanjen uit den haard.
De puis[273] heeft luid gemauwd als zij haar klauw verbrade[274],
En riep: "houd op, houd stil, mijn linker-poot lijdt schade;
Mijn vleesch is niet meer staal en ijzer als het dijn;
Wat tirannie is dit, ik lijde groote pijn."
Maar onze moeder sim niet afliet van verzengen,
Voor z' had de kolk ontbloot van gloeyende karstengen[275];
Belachende de kat in 't midden van 't verdriet,
En riep: "Hoe beerdy[276] dus! uw pijn voele ik niet."
Een koning, die zijn rijk en palen wil vergrooten,
Gebruikt zijn eigen volk en kloeke rijksgenooten;
Hij houdt zich uit 't gevaar, en haalt als met haar[277] hand,
Al 'tgeen zijn herte wenscht, uit 's oorlogs fellen brand.

LII.

'T JONGE PEERD EN DEN EZEL.

Het wulpsche en jonge ros was 't hert van rouw benepen,
Omdat het daaglijks most zijns heeren wagen slepen,
En of zijn meester schoon droeg een beleefd[278] gemoed,
En boven maten niet den wagen overloed,
Noch met veel slagen was gewoon den guil[279] te groeten,
Zoo kon zulks nog 's peerds rouw vermindren noch verzoeten,
Vermits het liever los in vrijheid waar gesteld.
Maar, als 't nu bij geval ontmoetten op het veld,
Een ezal, krom en stijf van ouderdom gebogen,
En ziende, dat een ker[280] van d' ezal werd getogen,
Met overgroot gewicht en voeder overlaân:
"Nu staat mij mijne staat," sprak 't ros, "nog beter aan."
Gij murmeereers, wendt uw aanschiin hier en ginder,
Ziet naar de meerdre niet, maar na haar[281], die veel minder
En lager zijn als gij: ik wedde voor gewis,
Gij vonnist[282], dat uw staat, hoe klein, gelukkig is.

LIII.

VAN DEN SMIT EN DEN HOND.

Een smid zijn leven sleet in 't midden van de vonken;
Van 't kriecken van den dag tot dat de sterren blonken,
Hij aan zijn smisse stond, en gansche dagen lang
Was bezig met het staal, de moker, en de tang.
Doch voor de ondraaglijkheid zijns arbeids zonder treuren[283]
Hem naauwelijks droog brood en water mocht gebeuren[284];
Terwijl zijn tragen hond, naar zijnen eigen lust,
Vast onder zijne smisse en blaas-balk nam zijn rust,
Die dagelijks om brood zijn meester kwam festeeren[285].
De meester, om den hond zijn traagheid te verleeren,
Riep moeyelijk[286] op 't lest: "Gij, rechten bedelaar!
Wat eischty brood van mij? gij ziet, hoe jaar op jaar
Ik naauwelijks onderhoud mag voor mijn zweet genieten,
Terwijl gij vet en grof u 't werken laat verdrieten!"
"Genoegt[287] u," zegt het beest, "ik ben zulks lang gewend
Uw leven loopt zoo wel als 't mijn zeer haast ten end."
De prachers, die met schijn haar pracherij verweeren,
Zich van eens anders zweet niet schamen te geneeren[288]:
Zij zuipen 's naasten merg en uitgeteerde bloed,
Verslappende al het geen hij dier[289] bezuren moet.

[Pg 64b]

LIV.

DE STEERTELOOZE VOS.

De vos hadde[290] in een val zijn ruige steert verloren,
Liep overzulks zoo naakt van achter als van voren,
Gelijk een kale sim, die eer noch schaamte aankleeft;
Dies Reintjen zulks in 't diepst van 't hert gespeten heeft,
En veinzende zijn leed kwam tot zijn makkers treden:
"k Heb," sprak hij, "mijnen steert heel kort van 't lijf gesneden,
De tijd is nu verkeerd[291]: het is der vossen eer
Dat zij, van achter bloot, geen steerten dragen meer."
Maar als zijn makkers loos oom Reinaarts treken sporen:
"t Is," zeggen zij, "geen tijd naar uwen raad te hooren,
Om[292] korten onze steert. Wanneer den uwen wast,
Ziet, dat gij wederom hem af te snijden past."
Die faam- en eerloos is, en heel geraakt tot schanden,
Zal, om zijn naasten ook te onteeren, dikwijls branden[293].
Wie boos is van gemoed, wanneer 't hem kwalijk gaat,
Wenscht andren, dat haar mag ontmoeten 'tzelve[294] kwaad.

LV.

DE HAVIK EN DE VOGELN.

Den havik, om den dag en uur van zijn geboorte
Te vieren statiglijk, naar eisch en naar behoorte,
Heeft allerlei geslacht van vogelen ter feest
Zeer ernstelijk gebeên, met een beveinsden[295] geest:
Meest al wat wieken droeg verscheen en liet hem[296] vinden.
Een zaal was toebereid en tafel voor de vrinden.
Men brast, men is verheugd, men denkt 'er om geen leed.
Maar als den havik nu zijn aanslag ziet gereed,
Hij listelijk terstond den ingang sluit der deuren,
En vangt van voren[297] aan 't gevogelt te verscheuren.
Wie lichtelijk gelooft, schiet lichtelijk te kort,
Wanneer hij onverziens en snel bedrogen wordt.
Wie om een vette muil zich geeft in 's vijands handen,
't Is vreemd noch wonder, dat hij haast geraakt ter schanden.

LVI.

BOK, LAM, EN WOLF.

De bok en 't witte lam zijn onderling verdragen[298],
Malkanders zoet en zuur gezamentlijk te dragen,
Malkandren bij te staan in allerhande nood,
En geenszins niet te vliên om leven noch om dood.
De wolf eerlange ontmoet dees lieve met-gezellen,
En wist zich tegen 't lam heel vrundlijk aan te stellen:
"Onnoozel schaapken!" zegt de wolf, "wat gaat u aan!
Wat wildy met een bok, dien vuilen stinkert, gaan?
Komt, voegt u neffens mij, ik kan u best bewaren
Voor allen, die u leed aanbrengen of vervaren."
De bok 's wolfs loosheid merkt, en spreekt: "gij, loozen gier[299]
Koe-vreter, schapen-dief! fluks, pakt u weg van hier!"
Wie met de vromen zich verzelschapt t' allen tijden,
Blijft veiliglijk beschermd in alderhande lijden,
Geen goud zoo dierbaar is, noch geenderleye munt,
Als tot een reis-gezel is eenen trouwen vrund.

[Pg 65a]

LVII.

DE VliegE EN DE MIER.

Der vliegen keizer zich veel lofs heeft toegeschreven,
Vermits hij, in 't paleis der princen hoog verheven,
Aan 's vorsten tafel at, daar 't mierken 's zomers vast[300]
Met arbeid was bezwaard en wonderlijk[301] belast;
Zoo datze meer een peerd of ezel was geleken[302],
Die staag tot de ooren toe in slavernije steken.
"Den arbeid," zegt de mier, "kan niet zoo schand'lijk zijn,
Als leêgheid, die best past den hond of 't vuile zwijn.
Welks leven van ons tweek ook waard is meerder eeren,
Zal ons de ervarentheid[303] des tijds heel kortling leeren."
't Was naauwelijks gezeîd; de winter-tijd verscheen:
De vliege in armoê sterf[304] met droefheid en geween;
Maar de altijd kloeke mier, verzorgd in hare schuren,
De winter wonder veil[305] in weelde kon verduren.
De luyaart, die de bloem van 's levens tijd verslaapt,
In plaats van vruchten niet dan stekel-doornen raapt,
Vergaat in zijn ellend; terwijl, door 's Heeren zegen,
De vrome[306] wel verzorgd en heerlijk is bedegen[307].

LVIII.

ADELAAR EN SCHORPIOEN.

Den arend, van 't venijn des schorpioens vergeven,
Hem[308] vond uit lust tot wraak zeer pijnlijk gedreven;
En greep 't veelvoetig dier van 't aardrijk in de locht,
Met zijnen krommen bek, op dat hij 't kwetsen mocht.
Maar laas! het was vergeefs; in plaats van zich te wreken,
Heeft 't schorpioen al meer hem met vergift bestreken,
En doodelijk gekwetst: de vogel lijdt vast smert,
Want 't werkende venijn bekruipt al meer zijn hert,
Ter tijd gansch afgemat hij viel in 't gras verslagen;
Liet[309] de ijdelheid zijn ziel aan zijner plaats en dragen.
Wie brandt om eigen wraak van 't eens ontvangen kwaad,
Ziet toe, met wie hij zich het strijden onderstaat.
Lijdt liever ongelijk, als dat, tot wraak genegen,
Gij eenen sterker held trekt onder oogen tegen.

LIX.

DE HANGENDE WOLF IN 'T SCHAAPS-VEL.

De wolf, om alderbest de vliezen[310] te betrapen,
Zich met een schaaps-vel heeft vermomd en heel verschapen[311],
En weidde met den[312] koor[313] der lammeren in 't gras,
Sliëp in der schapen kooi; en als 'er niemand was,
Hij spoedig een verslond, en leefde in duizend weelden;
Maar, als hij lang genoeg zijn oude tukken[314] speelden,
Den herder eindelijk ontwaakte als uit den slaap,
Als hij, van dag op dag ontbloot van menig schaap,
De kooye al stil beloerde, en zag, hoe 's wolven tanden
Zijn kudde in 't stil verslond en bracht[315] geheel ter schanden:
Dies schietende onverziens, gelijk als uit den droom,
Heer-Wolfaart knooien liet met 't schaaps-vel aan een boom.
Als d' herders zagen, hoe hij eindlijk was bedegen[316],
"Recht heeft hij," zeiden zij, "loon naar zijn werk gekregen."
De schijn bedriegt 'er veel, wanneer de schalke mensch
D' onnoozele beloert en lagen leit naar wensch.
Doch 't schaaps-vel mag een wijle een 's wolven hert versteken;
Maar wat hij waarlijk is, is altijd lest[317] gebleken.

[Pg 65b]

LX.

WOLF EN EGEL.

Den hungerigen wolf een egel juist ontmoetten,
 En wist niet, hoe hij mocht zijn honger aan haar boeten,
 Vermits zij wrevlig stak haar borstels overend.
 Dies sprak de wolf tot haar: "o nichte, wel bekend
 Zijt voor mij onbevreesd, noch staat niet in slagoorden;
 't Is onder al 't gediert (gelooft mij bij mijn woorden)
 Bestand, ja, enkel vrede, en eendracht over al,
 Zoo dat gij niet en hoeft te zorgen voor misval."
 "Gij spreekt (zegt de egel) recht; ik weet, dat alle beesten
 Staan in een vast verbond in velden en foreesten;
 Doch voor de moordenaars, die lichtlijk in een haag
 Gedoken mij bespiên, ik deze wapens draag
 En ben noch niet van zin, op reis die af te leggen,
 Misschien wie[318] onverhoeds mij 't oorlog aan mocht zeggen."
 Wijs is hij, die zich zelfs beschermt en wel bewaart,
 Den vijand niet gelooft, die vriend zich openbaart[319];
 Hij ligt maar op zijn luim, en zoude u geern betrapen,
 Als hij u vindt ontbloot van 't uitgetogen wapen.

LXI.

SLANG EN EGEL.

Den egel bad de slang, met zuchten en met stenen,
 Datz' haar doch herberg woû voor éénen winter leenen.
 De slinger-slang, beweegd door 's egels droeve beed',
 Om haar weerdin te zijn was willig en bereed;
 Maar als in 't eng des hols den egel, dik gezwollen,
 Zich krunkelde in een kloot, in cirkelen en rollen,
 De slang misnoegen kreeg, om datze somtijds stijf
 Met scherpe borstels vast haar prikkelden in 't lijf.
 "Wel," sprak de slang, "is dit het loon voor al mijn deugde,
 Dat ik u in mijn hol ontving met lust en vreugde?"
 "Neen," zeide d' egel, "zwijgt, gij vuil, twistgierig dier!
 Ben ik u inde weeg, zoo pakt u fluks van hier."
 De slange bad vergeefs om rust en wat verschooning,
 Dus, om 't geborsteld dier te ontgaan, verliet haar woning.
 De ondankbaar' menschen, die geholpen zijn in nood,
 Vergeten weldaad licht, al is zij nog zoo groot:
 Als zij geholpen zijn, beschaden zij den genen,
 Diens mildheid over haar heeft rijkelijk geschenen.

LXII.

'T CHAMÆLEON.

't Geschubt Chamæleon steeds bij[320] de locht moet leven,
 De locht alleen dit dier kan spijze en voedsel geven.
 't Heeft voeten scherp geklaauwd, het krunkelt zijnen steert,
 't Waakt 's daags zoo wel als 's nachts, 't is stout en onverveerd.
 Als[321] eenen Proteus veel gedaanten kan verwerven,
 Zoo trekt dit dier tot zich van allerhande verwen
 Het blinkende gestalt, maar weigert rood en wit.
 Den logen-prater, die aan 's princen tafel zit,
 Men bij 't Chamæleon gelijken mag met reden:
 Hij vult des vorsten oor met vele nieuwicheden,
 Verkoopt hem wat hij wil, smeedt d' een aan d' ander klucht
 Van allerlei gestrooid en wijd verzierd gerucht:
 En blijft hij somwijl in zijn logentaal gevangen,
 Hij krijgt noch vrees noch schaamt, noch roô noch bleeke wangen.

[Pg 66a]

LXIII.

STIER EN RAM.

De kromgehoornde ram begeerde, dat de benden
Der witgewolden hem als haren koning kenden,
Vermits zijn voorhoofd met twee hoornen was verzien,
Waarmede in tijd van nood hij dapper weer mocht biën.
't Ontwapend weerloos vee, de witgewolde vliezen,
Genoodzaakt, uit ontzag, den ram tot hoofd te kiezen,
Bestemden[322] zijnen eisch: de bok, uit hovaardij
Om te erven nog een rijk en grooter heerschappij,
Den stier ten strijde uitdaagde, en dacht hem te verkloeken.
Het groote beest, gereed, niet verre en was te zoeken,
Maar liep den ram op 't lijf, al wat hij rennen mocht,
Die fluks verslagen stak de beenen inde locht.
Wie, boven zijne macht, te stout en zeer vermeten,
Eens anders kracht bespot, en gaat zich zelf vergeten,
Veel lichter als hij waant, vernederd worden zal:
Want hoogmoed (zoo men zegt) gaat altijd voor den val.

LXIV.

DE HENNE METTE KUIKEN-DIEVEN.

Een groote kuiken-ren zeer heftig werd bestreden
Van kuiken-dieven drie, die grooten arbeid deden,
Opdat ze tot een roof verkregen 't jonge bloed,
Het malsch en lieflijk vleesch van naakt en kaal gebroed.
De moeder komt op slag gevlogen, met verschrikken,
En ziet, hoe alle drie zij door de traliën pikken,
Ziet, hoe haar vlucht[323], in nood en grooten angst (helaas!)
Bijna geworden is der kuiken-dieven aas:
Dies stelt haar[324] fluks te weer, op dat zij, naar vermogen,
Afweren mocht de geen die om haar jongskens vlogen.
Zij vliegt rondsom de kouw[325], zij klaakt[326], en slaat geluid,
Zoo lang tot haar[327] ontjaagd is de gewenschte buit.
De klok-hen draagt[328] het beeld der trouwe magistraten,
Waarop de onnoozle zich standvastig mag[329] verlaten,
Die allen vromen zijn als eenen vasten burcht;
Wèl 't land, daar de overheid 't gemeene best bezurgt[330].

LXV.

BOER ENDE MUISKEN.

De ruige[331] dronken-bloed, die stonk van jopen-bieren,
Den dag van zijn geboort gewoonlijk[332] was te vieren:
En rechtte jaarlijks toe een groote Bacchus-feest[333],
Daar 't al ter maaltijd kwam, wat vrolijk was van geest.
Voor 't huis hij tot triumpf een eiken vuur deed blaken,
Om al den heelen koor der slempers te vermaken;
Maar als eens bij geval de Noordewind op stak,
En de opgestegen vlam sloeg in het rieten dak,
De kermis was gestoord, 't huis brandde lichter lagen[334],
De gasten vloten weg, verbaasd en heel verslagen.
Een muisken, om te ontgaan die hongerige vlam,
In 't midden uit den brand verbaasd gevloten kwam.
Den huis-heer, zat van bier, en vol en dol beschonken,
Greep 't muisken bij den steert, en werp[335] het inde vonken:
En riep: "o, ontrouw gast! waar hebbe ik ooit verschuld[336],
Dat gij in onspoed mij zoo haast verlaten zult?"
Die 't avontuur toelacht, geen vrunden en ontbreken,
Zoo lange als zijn planeet blijft een gelukkig teeken;
Maar als fortuin den nek op 't onverzienste wendt,
Hem naauwlijks eenen vrund van zoo veel vrunden kent.

LXVI.

VOGELAAR ENDE VINKEN.

Een vogelaar, in 't veld uitspannende zijn garen,
Gezeten onder 't bruin van schaduwend blâren,
Een wolke vinken tot zijn net afdalen zag,
Die 't zaad oppikken kwam, dat uitgespreidet[337] lag.
Maar ziende een ander schaar van vooglen elders vliegen,
Dacht haar met éénen slag te zamen te bedriegen.
De vinken, zat terwijl van 't zaad dat ligt gespreid,
Ontvliên den vogelaar, die op zijn luimen leît.
't Licht ondertusschen daalt; na moeite en groot verlangen,
Hij aanden avond maar één vinksken heeft gevangen.
De gierigaart, die naar het goed des werelds streeft,
En nimmermeer genoeg met 't gene dat hij heeft,
Maar naar 't onzeker tracht, het welk hem kwam te voren,
Heeft dikwijls 't geen hij hadde op 't onverzienst verloren.

LXVII.

SATYR EN BOER.

Een land-man vond in 't woud een ruigen Satyr dolen,
Die, dood van koude schier, zat in een hol gescholen,
Hij bracht hem in zijn huis en deed hem goede cier;
De Satyr, boven mensch en onder als een dier,
Gemerk[338] nam, dat de boer, om d' handen te beschermen,
In zijne vuisten blies, op dat hij mocht verwermen
Zijn kneukels, schier verstijfd van koude op 't windig veld:
Ook zag hij, dat de spijs op 's tafels rug gesteld,
Door 's boeren adem d' hett' en brand werd afgeblazen:
Verwonderd overzulks, begon hij te verbazen,
En vlood ter deuren uit, beducht voor 's lijfs verlies,
Omdat m' er koude en hitt' met éénen adem blies.
Die in d' een hand het vuur in d' ander 't water houden,
De wijzeman bedacht[339] voorzigtelijk ooit[340] schouwden;
Want of haar wezen schoon niet toont als liefde en jonst,
Zoo zijnze doch niet vrij van booze toover-konst.

LXVIII.

HUIS-RATTE EN OESTER.

Een huis-rat, niet vernoegd, dat zij leefde als de vrije,
En in eens koopmans huis hadde alle lekkernije
Van suiker en banket, van wild en van gebraad,
En alles wat den disch eens handelaars beslaat:
Dies zij van dertelheid beraân werd te verhuizen
Aan 't dorre en vochte strang[341], daar steeds de baren bruisen.
Maar komende aan het meer en aan het natte zand,
Dat alzins[342] ligt verwaaid, zij fluks een oester vand[343];
Dies gretig naar den visch van binnen heeft gegrepen,
Maar de oester heeft de schelp al zachtkens toegenepen,
En 's ratten hoofd verplet, zoo dat het zwarte beest,
Op staanden voet verworgd, zeer deerlijk gaf den geest.
Wie in gerusten staat en in een weeldig leven
Zijn lusten niet bedwingt, maar naar iet nieuws wil streven,
Door dertelheid bekoord, al zelden wel beklijft,
Uit ongebondenheid, die hem tot weelde drijft.

LXIX.

SLAK EN ADELAAR.

De slek[344], met haren staat misnoegd, en gansch t' onvreden,
 Vermids zij kruipen most, en werd van elk vertreden,
 Bad d' arend, dat hij haar ten Hemel voerde om hoog,
 Op dat zij 's werelds kloot, met een doorzichtig oog,
 Eens overgapen mocht, en alle de rivieren,
 Die vochtig hier en daar gekrunkeld henen zwieren;
 Zij wild' hem voor dien dienst vereeren, met den schat
 Eens perels, die zij korts op 't veld gevonden had.
 Den arend, haast verbeên, haar op nam met zijn klouwen,
 En deed haar d' ommeloop des aardrijks naakt aanschouwen,
 Ten lesten hij verzocht van haar 't beloofde pand;
 Maar als hij bij de slek noch bag noch peerle vand,
 Hij haar den nekke[345] brak, en deerlijk bracht om 't leven.
 Wie niet vernoegt met 't geen natuur hem heeft gegeven,
 Maar steeds naar hoogheid tracht, perikel loopt voor al,
 Dat hem genakende is een eiselijke val.

LXX.

KUIKEN-DIEF EN KOEKOEK.

De schampre kuiken-dief, die daaglijks met zijn kluiven
 De kuikenen verscheurt en de arme tortel-duiven,
 Den koekoek heeft beschimpt, omdat voor zijnen kost
 Hij daaglijks zijnen buik met pierkens[346] vullen most;
 Vermids hij, veel te bloode om iemand aan te randen,
 Zijn zeen'wen[347] nimmer tot iet treffelijks uitspanden.
 De vogel, die altijd zingt op een zelve maat,
 Getroostte[348], dat hij dus veracht werd en versmaad,
 Getroostte, dat hij zich met wormkens most erneeren[349],
 Ter tijd hij onlangs[350] spoorde, en kenden aan zijn veêren,
 Den kuiken-dief, door list des vogelaars gevaân,
 Die hing aan 's torens top tot spiegel voor de kwaân.
 "O! (sprak de koekoek toen) indien gij goedertieren
 U sober hadt vernoegd met wormkens en met pieren,
 Gij hadt uw vrijheid nog, en waart, niet min als ik,
 Ontweken vrij en vranc der vogelaren strik."
 Wie met een sobren disch vernoegd zich houdt te vreden,
 Ontgaat 't perikel licht van veel gevaarlijkheden;
 Maar wie behagen scheidt in weelde en overdaad,
 Zich lichtelijken brengt in eenen droeven staat.

LXXI.

GIER ENDE NACHTEGAAL.

De hongerige gier, al toornig en verbolgen,
 Een licht gewiekte schaar van vooglen ging vervolgen,
 En ving uit al de vlucht een jonge nachtegaal,
 Die al verbaasd den gier dus aan sprak op[351] zijn taal:
 "O, aller vooglen heer! wilt u barmhertig toonen,
 Wilt mijn onnoozelheid en weerloosheid verschoonen:
 Ik zal u dankbaar zijn, de tijd mijns levens lang,
 En voor die deugd uw geest vermaken met gezang."
 "Mij lust niet," antwoordt hij, "naar uw gezang te hooren;
 Den honger is te groot, den buik en heeft geen ooren
 Om luistren naar 't muziek, of eenig lieflijk lied;
 Dus zwijgt vrij, want die zang noch vreugd bekoort mij niet."
 Waar nood den mensch bekrijgt, daar acht men op geen zaken,
 Die 't oog behaaglijk zijn, noch ons 't gehoor vermaken.
 Veel dingen zijn wel nut en staan ons wonder aan,
 Maar 't noodigst óverweegt, en steeds moet voren gaan.

LXXII.

SLANGE EN BOER.

De land-man bij geval vond, in een hage-doren,
 Een kronkelende slang, schier dood en half vervroren,
 Vermids de Noordewind, de bleeke zon in 't snee,
 En 't ijs, op 't strengst van 't jaar, haar aanzicht spieglen deê.
 Des huis-mans hert, geroerd met liefde en mededoogen,
 't Serpent brengt in zijn hut, maar vond zich haast bedrogen;
 Want als 't ondankbaar dier 's vuurs gloeyendheid vernam,
 En meer en meer allengs heel tot zich zelven kwam,
 Het zijn venijn terstond aan alle kanten spreidde,
 Dies hij haar met een aks terstond ten strijde ontzeide^[352],
 En kloof^[353] haar 't hoofd in twee, en riep: "o, schendig feit!
 Is dit de loon en dank van mijn getrouwigheid?"
 Daar is geen boozer dier als een ondankbaar mensche,
 Die, als hem alles gaat naar zijnen lust en wensche,
 De ontvangen weldaad niet alleen ter zijden stelt,
 Maar den weldoender zelf met alle kwaad vergeldt.

LXXIII.

LEEUEW EN WANDELAAR.

Een reizend wandel-gast en sterken leeuw te zamen,
 Door 't schaduwende woud haar weg en voet-pad namen,
 En hadden onderling haar praterij gemeen,
 Ter tijd^[354] zij zagen, uitgehouwen in een steen,
 Een man en ruigen leeuw, die worstelende deden
 Haar beste en arbeid om elkanderen te ontleden^[355];
 Daar, na veel strijds, de man ten leste meester wordt,
 Zoo dat de leeuw (zoo 't schijnt) ter aarden nederstort.
 De wandelaars hier op haar oogen bezig^[356] sloegen,
 En elk voor ander schiep hier in een goed genoeg.
 De leeuw 's leeuws sterkheid prees, die 's menschen overtrof,
 De man gaf zijns gelijk der eeren krans en lof,
 Vermits hij merkelyk den leeuw scheen te overwinnen:
 De leeuw, hierom vergramd en razende van zinnen,
 Zijn makker sprong op 't lijf, en sprak: "wel aan! laat zien,
 Wie van ons tween de sterkste en grootste weer mag^[357] biên!"
 Wie zich te veel beroemt en zijnen kam opsteket,
 Niet lettende met wie of wat persoon hij spreket,
 Komt lichtelyk ten val, gesneveld^[358] onder voet,
 En zijn verdiende straffen laatste dragen moet.

LXXIV.

DE LEEUWE, EZEL, EN VOS.

Den ezel, vos, en leeuw zijn onderling verdragen,
 Gelykerhand^[359] om roof en buit te gaan uit jagen:
 Zij renden door het woud, en hielden nergens steê,
 Ter tijd zij afgejaagd betrapten een jong rhee.
 Toen sprak den ezel: "laat ons nu geenzins krakeelen,
 Maar 't jonge rhee in driên voor ons te gader deelen."
 De leeuw, hierom verstoord en eisselijken gram,
 Den ezel fluks verscheurde, en daadlyk 't leven nam,
 En spreekt het vosken aan: "'t zal nu met ons gelukken,
 Deelt gij den verschen roof in twee gelijke stukken."
 De vos verscheurde 't hert, en deelde 't beest van een,
 Maar gaf zijn koning't grootste en 't beste deel van tweên.
 Dies zich der dieren vorst tot Reinaart spoedig keerde,
 En vraagde, in wat school hij dees beleefdheid leerde?
 "Eens anders ongeluk," sprak Reintiën heel beleefd,
 "Des ezels droevig eind, mij onderwezen heeft."
 Wie 's andren voorbeeld zich verstreken laat een lesse,
 En houdt de ervarentheid zijn voedster en meesteres,
 Veel zwarigheids ontgaat, en 's levens tijd verlengt,
 Terwijl de onwijze zich in druk en lijden brengt.

[Pg 68a]

LXXV.

DE VOS EN DE LEEUWE.

De vos zag eenen leeuw van verr' hem nader komen,
Dies 't siddren hem beving, en zeer begon te schromen:
Verstak zich voor een wijl in 't diepste van het woud,
En heeft zijn leven in 's leeuws klauwen niet vertrouwd.
Terstond daaraan is weêr hem 't ruige dier verschenen;
Toen was hij zoo beducht noch bang niet als voorhenen,
Doch vlood vast niet te min in 't dichtste van het lisch.
Ten lesten hem noch eens de leeuw ontmoetet is;
Toen heeft hij onbezorgd verzeld den schrik der dieren,
Die neffens Reinaart hem bewees zeer goedertieren.
Gewoonte veel vermag in 't kwade en ook in 't goed:
't Is de andere nature in 't redelijk gemoed.
Veel hebben 't zondig kwaad, dat ons nog aan mag kleven,
Verkeerdelijk natuur, niet aanwenst[360] toegeschreven.

LXXVI.

LEEUWE, VERKEN, EN GIER.

De leeuw en 't wilde zwijn malkanderen ontmoetten,
Met opgesperden muil de een d' ander fel begroetten.
De leeuw, wiens kracht bestaat in zijnen slingersteert,
Het wild geborsteld zwijn zeer eiselijk aanveert[361],
En scheurt het dikke spek met zijn geslepen tanden:
't Zwijns oogen ziet men fluks gelijk twee kolen branden,
En 't grijpt zijn vijand aan om tegenweer te biên:
Terwijl de vogel gier haar worstlen gaat bespiên
Van eenen groenen tak, waarop hij is gezeten,
En vast op[362] d' eerste die van tweên zal zijn verbeter[363].
Maar als zij strijdens moede opschorten haar gevecht,
En ieder loopt zijns weegs, en niemand onder legt,
Den hungerigen gier, door ijdel hoop bedrogen,
Versteken van zijn vreugde is elders heen gevlogen.
Wie zich te vroeg verblijdt op 't niet en 't ongewis,
En deelt den beeren-huid eer 't beest gevangen is,
Ten leste dikwijls rouwe en droefheid zal bespringen:
Zot is hij, die veel roemt in onverkregen dingen.

LXXVII.

DE WOLF, 'T VOSKEN EN DE HARDER.

De wolf in d' afgrond van een holle rotse speelden,
Van voorraad wel verzorgd, en zwom in duizend weelden.
De vos, die bij geval passeerde langs het gat,
Den wolf om weinig spijs en voedsel vrundlijk bad.
Maar Wolfaart, veel te gier[364], en vreemd van medelijden,
Liet Reinaart ongetroost, en zag hem aan ter zijden:
De looze vos, om zich te wreken van dien smaad,
Wees d' herder 't wolvenhol, uit doodelijken haat.
De wolf geraakt om hals, en Reintiën noodt zich zelve
Op 't wildbraad, dat hij vindt in 's hollen[365] klipgewelven:
Verbrast hem[366] aan het vet, zoodat hij zelfs (helaas!)
Ten leste deerlijk wordt der feller[367] honden aas.
Al wie uit nijdigheid een ander neemt[368] te plagen,
Een beudel[369] wordt zijns zelfs, en zal veel smerten dragen.
De nijdige zich zelfs noch andren deugd betoont[370],
Om andren leed te doen hem[366] zelve niet verschoont.

LXXVIII.

DE VOS, HOND EN HAZE.

't Loos Reintiën eenen dog op 't onverzienste ontmoeten:
 De dog, die wilde aan hem zijn gragen honger boeten;
 Dies Reinaart in gevaar, hield met hem deze spraak:
 "Gelooft mij, jonker dog, van wonder kwaden smaak
 Is 't harde vossen vleesch, en kwalijk om verdragen:
 't Bezwaart, en kookt[371] gants niet in hongerige magen.
 Maar zoo u vleesch gelust of eenig lekker aas,
 Ziet, daar loopt wel te passe een lang-georden haas,
 Zijn vleesch is delicaat, en laat zich lieflijk stoven;
 Het is 't gezochtste wild in aller princen hoven."
 De dog, hierdoor beweegd, naar 't haasken henen spoedt,
 't Welk vluchtig hem ontspringt, gelijk ook Reinaart doet;
 Die, veilig bij den haas in schaduwe gezeten,
 Zijn ontrouwe en verraad van 't haasken wordt verweten.
 "O Kort-steert! (zegt de vos) genoegdy kwalijk nog[372]?
 Ik prees uw edel vleesch op 't hoogste voor den dog!"
 Zoo handlen zulken, die haar naasten nog bezwaren,
 Opdat ze in lijfs gevaar haar zelven slechts bewaren.
 De schalk[373] heeft om de brand zijns nabuurs geen geklag,
 Als hij zich veilig bij de kolen warmen mag.

LXXIX.

DE STIER EN 'T MUISKEN.

Den horen-drager stier hem[374] zelven koning noemde
 Van al 't viervoetig vee, en al wat d' hoornen kromde;
 Beroemde, dat hij 't al braveerde aan elken kant:
 Ja, zelf te boven ging den sterken olifant,
 Den leeuw, den beer, den wolf, en wreede panter-beesten,
 En alles wat zich houdt in dalen en foreesten.
 Terwijl hij dus roemt, een muis kruipt uit haar hol,
 En bijt den stier in 't been; dies hij, van gramschap dol,
 Zijn leed te wreken tracht, en 't muisken wil vervolgen,
 't Welk hem in 't hol ontvlucht: dies brult hij zeer verbolgen;
 Want, t' elken als hij zich wil wreken van zijn leed,
 Loopt 't diefken in zijn hol, dat hem zoo schendig beet.
 Hoe groot een koning is, door al zijn heerlijkheden,
 Al is hij schoon[375] het hoofd van menig duizend steden,
 Zoo kan een onderzaat en minder onderdaan
 Hem door zijn kloekheid nog veel hinders brengen aan.

LXXX.

DE AAP EN DE VOS.

De steertelooze Sim, den achter-kalen Marten[376],
 Bad Reintiën, dat hij haar, uit liefde en goeder harten,
 Een stuk van zijnen steert uit jonst meê-deelen woû,
 Opdat ze afschutten[377] mocht haar schande en ook de koû,
 Vermits zijn steert te lang zulks lichtlijk koude ontbeeren.
 Maar Reinaart heeft zich hier gants niet aan willen keeren,
 En sprak: "Neen, juffrouw Sim! maakt mij het hoofd niet krank,
 De steert mij niet ontciert, noch valt mij niet te lank,
 Noch ook zwaar van gewicht, in slepen of in dragen;
 Uw smeeken is vergeefs, dus houdt vrij op van klagen."
 De rijke gierigaart (een zeldzaam wonder is 't!)
 Tot zijnes naasten troost, te noode ontbeert en mist
 Iets van zijn overschot; hij keert zich aan geen kermen,
 Noch ziet de nood niet aan van de aangevochten[378] armen.

LXXXI.

DE VOS EN 'T BEELD.

De vos, in 't rijk kasteel eens edelmans, aanschouwde
't Hoofd, dat een beeldenaar[379] zeer schoon na 't leven bouwde[380]:

Zoo dat in 't aanzien eerst hij vastlijk heeft geloofd,
't Was geen gegoten beeld, maar een natuurlijk hoofd;
Het welk hij om de kunst geloofd[381] heeft en verheven,
En sprak: "Wat ooge zag ooit schoonder beeld zijn leven?
Maar niettemin wat ligt hier aan bedreven nu?
O, schoon gebootste[382] kop! ik vinde niet in u,
Noch reden, noch verstand, noch hersenen, noch zinnen:
Uitwendig schijndy wat, maar niets en is er binnen."
Een welgeschapen lijf, en treffelijk gestalt,
Uitwendig menigmaal den mensche wel gevalt:
Maar ziet men op den geest, waar in alleen den prijs leit,
Zoo vindt men hem ontbloot van reden en van wijsheid.

[Pg 69a]

LXXXII.

'T HERT, 'T SCHAAP EN WOLF.

Het rank gehorend hart 't onnoozel schaap beklaagde,
En voor den wreedden wolf vergramd ter vierschaar daagde,
Opdat het van de terwe en 't graan mocht zijn betaald,
De welk hem kwam van ouds en had tot nog gefaald.
De wolf, als rechter, heeft verhoord haar beider zeggen,
En heeft het weerloos schaap wel ernstig op gaan leggen,
Dat het aan 't klachtig hart het koren zou voldoen,
En op gezetten dag zich tot voldoening spoën.
't Onnoozel bevend schaap heeft alles aangenomen.
Maar als nu 't hart is ter gezetter tijd gekomen,
Heeft 't schaapken 't hart belacht[383] om 't vast beloofde graan,
En zeide: "Ik dede uit vreeze al 't gene ik heb gedaan."
De onnoozle moet uit schrik in der tirannen hoven,
't Geen hij niet schuldig is, uit angst en vrees beloven;
Want wie te schaffen heeft met eenig wreed tyran,
Opdat hij hem ontga, belooft al wat hij kan.

LXXXIII.

DE GEITE EN 'T JONGE WOLFKEN.

De langgebaarde geit een wolfken heeft gevonden,
't Welk op te voeden zij haar zelf heeft onderwonden,
Zij leide 't aan de speen: 't jong wolfken ouder werd;
Al zoog het geiten-melk, 't behield een wolvenhert:
Begon zijns vaders aard te drukken uit naar 't leven,
Zoo dat de moeder geit bestond daarvoor te beven.
"Gaat, wolf-kind!" sprak zij, "gaat (ik wil mij uws ontslaan),
Want voor de weldaad, die ik u heb aangedaan,
Gij mij ten leste zoudt verscheuren en verslinden;
Gaat naar uw wolven toe, wilt uws gelijke vinden."
Deugd werkt hij, die in nood zijn vijand goed bewijst[384],
Die zijnen dorst uitlescht[385], en zijnen honger spijst:
Maar toezien moeten wij alzoo hem te onderhouden,
Dat wij ons zelven niet hem al te veel betrouwen.

LXXXIV.

DE KATTE EN DEN HAAN.

De klauterende kat een haan hadde opgegrepen,
En in haar pooten hield hem vast en stijf genepen:
"Bloed-schender! (zeide zij) hoereerder, razebol,
Gij hebt, gij hebt nu uitgespeeld uws levens rol;
Gij hebt de dood verschuld[386]: deze oogen zuldy luiken,
En meer uw moeder noch uw zuster niet gebruiken,
Om uwen geilen lust met haar te blusschen uit.
Gij zult vroegmorgens[387] niet meer maken groot geluid.
Noch in haar[388] zoetste rust de slapers komen storen."
Dies Koppen[389] om t' ontgaan des katten heeten toren[390],
Zijn onschuld[391] maakte, dat hij 't niet en was alleen.
Maar zulks met al de rest der voogden had gemeen.
De kat en luistert noch naar onschuld[392], noch geweten:
Maar heeft der hinnen[393]-boel op staande voet verbeteren.
Wie iemand haten wil, en is tot wraak gezind,
Al lichtelijken een gevonden[394] oorzaak vindt.
Geen onschuld gelden mag in 't vierschaar der tirannen,
Daar reên en billijkheid van ouds is uitgebannen.

[Pg 69b]

LXXXV.

DE KAT EN DE RATTEN.

Een stok-oud katten-vel met kreupelheid behangen,
Van oudheid ratten kon noch langer muizen vangen:
't Langsteertige gebroed, als 't hier de snuf[395] van kreeg,
Haar honger boetten aan het meel en aan den deeg.
Dit heeft die oude kol tot in het hert verspeten[396],
Om datz' haar wakkerheid door de oudheid[397] had vergeten;
Maar evenwel bedacht een raad vol arg en list:
Zij voegd' haar[398] bij het meel en school haar[398] in de kist.
De dieren, die bij nacht na haar gewoonte kwamen,
Zij d' een na d' ander heeft verslonden al te zamen.
De mager armoê verr' de zatte weeld' verkloekt,
En in den bittren nood en angst veel listen zoekt:
Al 'tgeen in weelde niet kan ons gedachten roeren,
Weet de armoê nog in nood scherpzinnig uit te voeren.

LXXXVI.

DE OUDE HOND, EN ZIJN MEESTER.

Een oude kranke brak, te traag om meer te jagen,
Werd dagelijks gegroet en afgesmeerd met slagen,
Omdat hij langer niet zijn jonker bracht ten hoof
Een afgeronnen hart, wild zwijn, of andren roof:
Gelijk hij voormaals plag de tafel zijnes heeren
Met lieflijk venezoen[399] op 't rijkste te stoffeeren:
Maar als hij eindelijk werd bejegend langs hoe straf[400],
En dat men stokken[401] hem in plaats van eten gaf,
Hij tot zijn heere sprak: "Mijn diensten zijn vergeten,
Ik heb mijns levens tijd ellendelijk versleten;
Men heeft mij om de buit getroeteld spade en vroeg,
En niet uit liefde en gunst, die iemand tot mij droeg."
Wie zijnen tijd verslijt in grooter heeren hoven,
Zich dwaselijken veel belooning gaat beloven.
Want als hij zijnen tijd onnut heeft doorgebracht,
Hij ijdel en vergeefs op zijn bezolding[402] wacht.

LXXXVII.

DE BOER EN ZIJN HONDEN.

Een huisman, hard gedrukt van 's winters sture vlagen,
Uit grooten hongers-nood zijn huis-vee heeft geslagen[403];
Maar laas! 't en help al niet: de koude duurde lang,
De winter viel zoo streng, en maakte 't hem zoo bang,
Dat hij zijn ossen bij haar hoornen heeft gegrepen,
Die plachten zijnen ploeg te trekken en te slepen:
Dees heeft hij ook op 't lest ter slachtbank voortgebracht,
En met den scherpen bijl gezamentlijk geslacht.
Zijn honden hebben dit droef schoûspel waargenomen,
En eindelijk bestaan uit angst voor hem te schromen:
"O, laat ons, (zeiden zij) ontvluchten metter ijl!
Mag zijn jukdragend vee nog niet ontgaan den bijl;
Niet beters zal gewis op 't lest ons wedervaren:
Die zijn lief huis-vee slacht, en zal geen doggen sparen."
Wijs is hij, die in tijds is voor 't gevaar beducht,
Die veiliglijken nog de aanstaande dood ontvlucht.
Die vonnist, dat hij is te vreezen en te mijden,
Die zijn zelfs huisgezin bezwaard met kruis en lijden.

[Pg 70a]

LXXXVIII.

DE EZEL, BUFFEL, KAMEEL, EN MUIL.

't Lang-halzige kameel, den ezel afgedreven,
't Last-dragend muil-peerd, en de buffel, zat van leven,
Zich vonden t' zaam vergaârd in een gezonken[404] dal:
Elk klaagde zijn verdriet en daaglijksch ongeval;
Om dat elk volgen most zijns heeren last en wenschen,
En dienen tot gerief en slavernij der menschen.
Den ezel lang-geoord, die kreesch[405] uit ongeduld,
Hij was aan[406] zulken last noch arbeid niet verschuld,
Hij wilde 't zich ontslaan, en langer dus niet kruipen,
En voortaan oefnen niet als vreten, slempen, zuipen.
Dies straftten de and're drie zijn domheid al te rouw,
En raadden[407], dat hij met dien staat vernoegen zoû.
Want willen slavernij ontgaan is moeit' verloren,
Om dat wij, (zeiden zij) tot slaven zijn geboren.
Hoe menig plompaart nog al stribbende[408] bepleit,
T' ontgaan het dienstbaar juk, dat hem is opgeleid;
Maar 't is vergeefs gewoeld, om 't voorschik[409] te verschrijven,
Want: die een ezel is, die moet een ezel blijven.

LXXXIX.

BAVIAAN ENDE AAP.

Den aap eens guichelaars[410] bedreef zeer vreemde dingen,
Met dansen in het perk[411], met beitelen[412], en springen,
't Nieuws-gierig malle volk zag vast de bootsen[413] aan,
Elk was van lachen schier de blijde ziele ontgaan.
Terwijl den aap vast juicht, en volgt op 's meesters roepen,
Hij een fraai hierlandsch[414] wijf ziet groote noten snoepen:
Dies hij, op 't onverzienst, na haren schoot zich maakt,
En voor een wijf met haar zoet-apig noten kraakt:
Ten leste krakens moede (o, zeldzaam wonderheden!)
Hij haren voorschoot licht, en toont haar naakte leden.
De omstanders lachen vast om zulk een vreemd bedrijf,
Dat haar[415] van schaamte moet versteken 't schaamrood wijf.
Nature wordt bedekt door de aangewende zeden,
Maar nimmer uitgerooid door leeringe of door reden:
Barst altijd ergens uit, en brengt nog eens te pas
Hetgeen haar aangeërfd en aangeboren was.

XC.

DE ZWALUWE ENDE DEN KWIST-GOED.

Een dertle lichtmis al zijn goederen verkwistte,
Behalve zijnen rok, die hij ongeerne miste.
Doch als hij onverziens een zwaluw in de locht
Haar vleuglen roeren zag, hij bij zich zelve docht[416]:
Die vogel is gewis een voorbood' van de dagen,
Die 't alderlieflijkst zijn, en niet dan bloemen dragen:
Mijn hemde[417] mij genoeg; het opper-kleed moet zijn
Verdobbeld en vertuischt[418], 't hert vrolijk in de wijn.
Maar laas! hoe is 't vergaan? de Noordwind is gekomen,
En heeft met zijn geblaas den zwaluw 't lijf benomen!
De brasser, als hij nu den vogel liggen zag,
"Gij, (zeid' hij) de oorzaak zijt van alle mijn geklag,
Van koude ik nu verga; nu vinde ik mij bedrogen,
Om dat gij trouwloos zijt te vroeg de hette onvlogen."
Wie iets te spoedig doet, en volgt zijn eigen hoofd,
Al lichtelijken van zijn welvaart wordt beroofd;
Indien de kwist-goed dacht op huden[419] om den morgen,
Hij zoude ontwijflijk meer voor 's levens welstand zorgen.

[Pg 70b]

XCI.

DE VOGELAAR EN 'T VELD-HOEN.

De vooglaar op zijn luim ving een patrijs in 't garen;
Het veld-hoen, in 's doods schrik ende uiterste gevaren,
Den vooglaar vrundlijk smeekte, en om zijn leven bad:
"O! (sprak het) roof mij niet mijn alderweerdste schat!
Mijns levens doch verschoont; ik sta in duizend vreezen:
Mij weêr in vrijheid stelt, ik wil u dankbaar wezen,
En jagen u zoo veel patrijzen in den strik,
Als gij begeeren zoudt, in éenen oogenblik."
"Neen," zegt de vooglaar, "neen; zijt gij zoo boos van herten,
Dat gij een ander wilt toebrengen zulke smerten,
Waar van gij hertlijk wenscht u zelven nu 't ontslaan,
De welverdiende straffe en zuldy niet ontgaan."
Die op zijn luimen ligt om andren te verraden,
Zal eenen zwaren vloek op zijne schoudren laden:
Die andren lagen leît, of onderstaat te doên,
Werd[420] zelfs in 't net gejaagd, en krijgt verraders loon.

XCII.

DE HENNEN EN 'T VELD-HOEN.

De landman een patrijs in 't looze net verstrikten,
De koppens[421] in de ren het arme hoen verpikten:
Zoo dat het zijnen tijd in rouwe slijten most,
Op hope, van 't verdriet nog eens te zijn verlost:
Doch eindlijk zag het, hoe vast vinnig met onvreden
De kamme-dragers steeds zoo nijdig t' zamen streden,
De een, met jeloersheids pest ontsteken en gekweld,
Omdat met zijn boelagië een ander was verzeld;
En d' ander, om den palm triumfelijk te voeren,
Hadde anders niet in 't hoofd als groote krijgs-rumoeren.
Als 't veld-hoen dit beoogde[422], en zag, hoe fel en wreed
Het een gekamd geslacht het andere bestreed,
Zoo heeft het zich getroost, en dacht: 't en is geen wonder,
Dat ik, arm vreemdeling! moet stadig duiken onder,
Daar borgers onderling malkanderen bestaan,
Op 't scherpste en 't alderfelst, zeer herd te grijpen aan,
En daar zij daadlijk zijn geneigd ten alderboosten,
In zijn versmaadheid zich een uitheemsch' licht kan troosten.

XCIII.

DE VOGELAAR EN DE OOYEVAAR.

Eens landmans akker stond gelaân met gouden koren,
Maar 't werd van ganzen en van kranen afgeschoren;
Dies hij van toornigheid zijn strikken heeft gesteld,
Om dees roof-vooglen te verrasschen op het veld.
Hij lag op zijne luim met overgroot verlangen,
En heeft juist bij geval een klepelaar gevangen.
Den ooyevaar, uit angst, heeft zijne onnoozelheid
Den akkerman verbaasd tot onschuld voorgeleïd:
"Den tijd mijns levens nooit beschadigde ik uw granen,
(Zegt d' ooyevaar) gelijk de ganzen en de kranen."
"Neen, (sprak de vogelaar) het lijf is u ontzeïd,
Uw onschuld niet en geldt, ik vind u op het feit."
Wie veilig leven wil in stilheid uitgenomen[423],
Verzel zich daaglijks bij 't gezelschap van de vromen;
Want wie de kwaden volgt, die 't booze zijn gewoon,
Wordt eindelijk achterhaald, en krijgt der kwaden loon.

XCIV.

DE WOLF VERVOLGT HET SCHAAP.

Den hungerigen wolf, ter zijden weggescholen,
Zag een onnoozel schaap langs 't open veld gaan dolen:
Dies gretig naar het aas hij aangevlogen kwam,
En volgden op het spoor het weerloos vluchtig lam;
Het vlies zijn leven zocht op 't spoedigste te vrijden[424],
En ziende een oud gesticht, getimmerd wat ter zijden,
Ter poorten inne vlood; dies Wolfaart op de hiel
Zoo dapper metter vlucht ter deuren inne viel,
Dat, als hij binnen was, zij fluks is toegevallen:
Dies spaard' hij 't vlies uit angst, en kwetste 't niet met allen.
De booze niet verschoont het bloed van 't vroom geslacht,
Voor dat hij heeft zich zelfs in zwaar verdriet gebracht.
Zijn honger is zoo groot, dat hij ten langen leste
Vergeet al 'tgeen hem dient ten goeden en ten beste.

[Pg 71a]

XCV.

JUPITER EN DE SLANGE.

De bliksem-drager heeft den koor der Hemel-goden
Op een zeer groot banket heel vrundlijk laten nooden:
Neptunus fluks ter feest met zijnen drietand kwam,
En Mars, nog vocht[425] van 't bloed, en van het krijgen gram;
Apollo met de glans van zijn doorluchte stralen,
Met al de water-goôn en nymfen van de dalen.
Zoo fluks 't gediert vernam het heerlijk avondmaal,
Elk een zijn giften bracht op 's Hemels opper-zaal.
't Was Jupiter zeer lief, hij heeft ze in dank ontvangen.
Ten leste met een roos kwam een der water-slangen;
Maar Jupiter, beducht dat eenig boos venijn
Mocht onder 's rozen blaân en steel gestreken zijn,
Heeft dit geschenk ontzeïd[426]. Gij, die de Goôn wilt eeren
Met een oprecht gemoed, wilt u ten Hemel keeren;
Want ijdel is de dienst, die iemand hem bewijst,
Wanneer hij uit een boos en godloos herte rijst.

XCVI.

JUPITER EN DE HONIG-BIJ.

Der bijen koning trotsch van grootsheid uitgelaten,
Bood Jupiter beveinsd een gift van honig-raten,
En bad met eenen, dat 't hoog vierschaar van de Goôn
Hem gunde, dat hij mocht met zijnen angel doôn
Al wie van honig kwam ontblooten zijne korven;
Maar heeft van 's Hemels troon deze antwoord fluks verworven:
"t Geschenk dat gij mij brengt, mij zonderling[427] behaagt,
Maar 'tgeen gij van mij bidt, en daar gij mij om vraagt,
Dat gij een ander met uw prikkel mocht doen treuren,
Dat overkome u zelfs, en moet u zelfs gebeuren;
Want als gij andren kwetst, 'tzij met 'tzij zonder schuld,
Zoo zweere ik dat gij fluks dit leven sterven zult."
Die naar de sterren zendt zijn vurige gebeden,
Om zijn wraakgierigheid aan iemand te besteden.
Zal missen niet alleen 'tgeen dat hij heeft gebeên,
Maar voelen zelfs op 't hoofd den opgeworpen steen.

XCVII.

'T PEERD EN 'T ZWIJN.

Het kuische Truitjen[428] Zogs zag 't ros, verciërd met pluimen,
Gezadeld en getoomd doen zijnen breidel schuimen,
Ten oorloog toegerust, om dragen zijnen heer
In 't midden van 't gevecht, met zweerd, pistool, en speer.
"O!" riep zij, "armen guil! waar wildy u begeven?
Wat dolheid gaat u aan, dat gij van zelfs uw leven
In 's doods perikel stelt, en allerlei ellend?"
Toen heeft zich tot de zeug het ros aldus gewend:
"Gij, vuile morsebel! wat wildy al veel zeggen,
Die altijd in den drek en vuilen stank blijft leggen,
En eindlijk blijft vervreemd van alle onsterfelijkheid,
Die in 't bestoven veld den hengst wordt bijgeleid[429];
Als hij den ridder voert tot dooden en tot moorden,
En breekt door 't vierkant van der vijanden slag-oorden;
Behaalt veel wapen-roofs, en eenen heldren glans,
Als hij verwinner blijft en erft der eeren krans."
Die door zijn traagheid blijft van 't ware lof versteken,
Veeltijds op andren wil veel snorken en veel spreken.
Door ondeugds oefening werd[430] niemand ooit vermaard;
Wel hem, die door zijn deugd zijn naam van 't graf bewaart!

[Pg 71b]

XCVIII.

'T PEERD EN DEN EZEL.

Den ezel, met veel houts en pakken overladen,
Bëgon den droeven staat zijns levens te versmaden,
Als hij den gladden hengst zag briësschen over 't veld:
"O! (sprak hij) of ik ook in vrijheid waar gesteld!
Dat ik in weelde mocht mijn dagen laten vlieden,
En niemand over mij iets hadde te gebieden!"
Maar als nu, op het lest, het lang-geoorde dier
't Peerd draven zag ten strijd hoogmoedig, trotsch, en fier,
In 't midden van 't gevaar, van spiesen en van zwaarden:
"O! (sprak het) mijnen staat ik liever houde in waarden!
Veel liever leve ik dus, met slavërnij gedrukt,
Als midden in den krijg, daar 't zelden wel gelukt!"
Noch eer noch rijkdom mag den mensch gelukkig maken,
Wanneer men wel bemerkt den loop van 's werelds zaken;
Gelukkig is die geen, die hier genoegzaam[431] leeft,
En rust in 'tgeen, daar God hem toe geroepen heeft.

XCIX.

DE KALIKOET EN DEN HAAN.

Den koekeloeren[432]-haan zag op zijn mist-hoop treden
 Een rooden kalikoet[433]; dies werd hij zeer t' onvreden,
 Beriep hem tot den kamp, en liep hem in 't gemoet;
 Dies hem verweeren most den grooten kalikoet.
 Zij vochten beid' om strijd, dat 't roode bloed afdroopten[434],
 Als zij de een d' ander fel met scherpe sporen noopten[435].
 Den Kalikoet in 't eind zag, dat den Duitschen haan
 Hem rust noch vrede liet: dus, om zich gants t' ontslaan
 Van allerhande twist, verkoos in ander hoeken
 Zijn dagelijkschen kost in vrede te gaan zoeken.
 Veel volkren zijn zoo wild, zoo woest, en onbesuisd,
 Dat de arme vreemding niet bij haar mag zijn gehuisd.
 Al hebben zij een land tot haar behoef gewonnen,
 Een ander zullen zij het aardrijk nog misgonnen.

C.

HET VELD- EN STAD-MUISKEN.

't Bol[436] muisken van der stad de veld-muis kwam vergasten[437],
 Maar vond zoo sobren disch, dat het zich niet verbrasten:
 Want erwten, boonen, grut, en wortlen was de kost,
 Daar 't lekker[438] diefken zich meê vrolijk maken most.
 De stad-muis, ongewoon zoo sobre middag-malen,
 Wil tot een zoete wraak bet[439] haar waardinne onthalen:
 "Zwart-zuster!" zegt zij, "komt, verzoekt[440] uw oude kaar[441]:
 Vergast[437] mij, daar men smetst[442] of 't altijd bruiloft waar."
 De veld-muis is gereed. Ter stadwaart zij zich haasten;
 De stad-muis vindt haar woonst[443] en wilkomt[444] haar ten laatsten
 In 's kelders diep gewelf, daar 't niet min was onvrij,
 Als rijkelijk verzorgd van alle lekkernij:
 Want 's tafelknechts verzoek[445] haar beven deed en ijzen,
 Zoo dik hij voorraads haalde om 's meesters disch te spijzen:
 En steurden 't muizemaal, nu met, nu zonder kaars,
 Naar 't rispelen[446] jeloers. De veld-muis, vol gevaars,
 Sprak: "Smaak noch zoetigheid aanbrengt mij 't lekker eten:
 In 't veilig kies ik liefst raauw' bonen en erweten[447]."
 Wie soberlijken leeft in 't vrije en open veld,
 Die 's werelds pracht versmaadt, en[448] goud-zucht niet en kwelt,
 Smaakt droog brood suiker-zoet, als d' honger hem komt nooden,
 Daar 't hof walgt van 't gebrad, noch smaak vindt in 't gezoden[449].
 Want laagheids armoed' is het veiligste van al,
 Daar hoogheids weelde daalt, komt[450] plotselijk ten val.

[Pg 72a]

CI.

OUDE MAN EN DOOD.

Een stok-oud[451] reiziger langs ongebaande wegen,
 Met een zwaarwichtig pak zich vond geheel verlegen:
 De last hem overweegt, hij ziet des weegs geen end:
 Hij zucht, hij hijgt, hij steent, vol kommer en ellend.
 Ten laatsten afgemat, aanvangt hij dus te klagen:
 "Gebeurt u dan geen rust, zelfs in uw oude dagen?
 Was 't daarom, dat gij voor veel andren overschoot,
 Die lang verbeterd zijn van de onverwachte dood?
 O aangename dood! leent 't oor tot mijn gebeden,
 Helpt een onzalig man uit zijn katijvigheden!"
 De dood verhoort zijn klacht, en voor zijn aangezicht
 Haar schrikkelijk vertoont met eenen stalen schicht.
 Dies schrikt den ouden-stok, en bidt, met groot vervaren:
 "Erbarmt mijns ouderdoms, en wilt mij nog wat sparen:
 Ik wenschte alleen om u, vermits mij hulp gebrak,
 En mij te bange viel mijn zwaar-geladen pak."
 Zoo dwijnt[452] de een zwaarigheid, die groot scheen in onze oogen,
 Wanneer een grooter zich kooft levendig vertoogen.
 Men roept wel om de dood, uit onkunde en verdriet;
 Maar treedt ze voor den dag, zeer snel men voor haar vliedt.

CII.

VAN 'T DRONKEN HERT.

Een hert, gewend in weelde en alle lekkernijen,
 Begaf zich tot den dronk en volle slempernijen:
 Door de overstal'ge[453] maat en 't gulzige geslok,
 Verbreekt zijn tengre been aan eenen eiken blok.
 Let hierop, kittebroërs[454]! dit zijn de waarde gaven,
 Die Bacchus geeft zijn maats en Ceres hare slaven:
 Wanneer hij van zijn vrucht[455], en zij van haren drank[456]
 U schenkt de kroezen vol, dan zijn de beenen rank,
 Dan krenken zij 't vernuft, betooveren uw zinnen,
 Door dat gij van haar sap en nat te zoet wilt ninnen[457];
 Dan steigren zij in 't hoofd, en timmeren in 't brein:
 Gij waant u een monseur, vast[458] wordt de beurze klein.
 Gij speelt den goochelaar, oubollig[459] in manieren,
 En bootst, zoo wreed, zoo vuil en slecht, na alle dieren.
 De zinnen zijn van huis, door 't poyen dag en nacht;
 Men kraauwt vergeefs den kop, als 't geld is door-gebracht.
 Het hammeken is op: de beenen zijn gebroken:
 De goê gelegentheid en tijd is weg gesloken.
 De leden zijn verstijfd: de lever, longen, en mild
 Verzopen en verteerd. Dit 's loon van 't dronkaards gild.
 Volgt dan des waarheids les: leert soberheid gebruiken,
 En vliedt, als eene pest, zinlooze Bacchi kruiken.
 Let vooral op de spreuk: Als 't bier is in de man,
 Dan is al zijn verstand en wijsheid in de kan.

[Pg 72b]

CIII.

DE BEER MET DE TWEE WANDELAARS.

Twee makkers op den weg al wandelende spraken
 Van ware broederschap en vriendelijke zaken;
 Zij sloten eenen bond, (hoe groot ook waar de nood)
 Malkander bij te staan getrouwlijk totter dood.
 Op 't onverzienst komt haar den honig-snoeper over,
 Zoo vreeslijk, dat hij scheen des blijden levens roover:
 Dies de een in snelder[460] ijl begeeft zich op een boom;
 En de ander, als versuft, valt plots'ling in een droom,
 Zoo 't scheen, en veinst hem dood, door 't rekken van zijn leden;
 Alleens[461], of met een vlim zijn draad waar afgesneden.
 Den beer snuift om en om, en ruikt vast hier en daar,
 Hij vindt noch locht, noch geest; maar, of 't een krenge waar,
 Verlaat den bangen man. Dies de ander afgestegen
 Verzoekt[462] zijn oude spits[463], die nog was gantsch verslegen[464]:
 "Ei, zeg mij, eêlen baas! wat luisterd' hij in 't oor?"
 "Hij sprak, dat ik dijn[465] vliede, en kies daar trouwer voor."
 Zoo kent men ware liefd' in nare noods bedroeven,
 Gelijk men 't goud in 't vier, en op de toets moet proeven;
 Maar valsche vrienden zijn liefvallig in 't aanschijn,
 Daar ware vrienden in der dood getrouwe zijn.
 Gelijk de lichte sneeuw versmelt door Phoebi stralen,
 Veel lichter stuift die weg als voorspoed komt te dalen:
 Maar trouwheid blijft altoos, en wijkt om dit noch dat.
 Dus is de oprechte vriend de kostelijkste schat.

CIV.

DE WOLF MET ZIJN GETUIGEN TEGEN 'T SCHAAPKEN.

't Onnoozel slechte[466] schaap was voor het recht gedaagd,
Van den deurtrapt en wolf op 't heftigste aangeklaagd,
Dat het haar schulden zou vergoeden en betalen,
Zou 't anders zien van haar met macht of recht te halen:
't Eenvoudig schaapken, dat met waarheid was verzeld,
Zwoer hoog en dier, dat haar nooit stuiver was geteld.
De wolf omkocht[467] den hond, den gier, en wouw tot tuigen,
En loerden, hoe hij 't recht en rechters konde buigen:
Verdrukt 't onschuldig schaap door toog[468] van valsche blijk,
Dies 't vonnis tegen haar gesproken wordt gelijk[469].
Zoo wordt een kwade zaak, door Godvergeten guiten,
Met duizend eên[470] bevest. Meinedig dan besluiten
De rechters ook het recht: O, wee een zulke stad,
Daar 't recht een spinwebb' is! De sterke maakt een gat,
De teêre blijft'er met zijn vlogels in gevangen;
De rave werd[471] verschoond, het duifken werd gehangen,
De vrome werd verdrukt, de boozen houden 't veld.
Wee is op zulken land en koninkrijk gesteld!—

CV.

DEN EZEL EN ZIJN DRIE MEESTERS.

Den loomen ezels klaagt mistroostig en verslagen,
Dat hij most, door de stad, ooft, moes, en wort'len dragen,
En van de lekkers[472] zijn bespot en ook bejouwd:
"Watte' ooren heeft dit dier!" beschimpt zijn en bespouwd.
Hij bidde[473] Jupiter, dat hij hem wil verhooren,
En voor dees hovenier een beter meester sporen[474],
Daar hij geruster leeft; zijn beed' hem wordt vergund:
Hij krijgt een tichler[475] weêr, die d'ander wijd uitmunt[476]
In 's arbeids zwaren last. Hij smeekt om hulp de Goden,
Om eenen andren baas, die hem redd' uit dees nooden,
Krijgt een zeemtouwer, die hem zoo bezwaart met last,
Dat voor onwilligheid hem knuppels zijn gepast;
Bedenkt in zijnen zin: was ik niet gek vol zotheid,
Dat ik mij zelve streel[477] (door mijn te plompen botheid)
Dat licht vernieuwen baart veranderen van staat;
Ik heb het goê veracht, 't naklagen is te laat.
Dit is 't oprechte beeld van ongestade[478] menschen,
Die, nimmermeer vernoegd, altijd naar beter wenschen,
Geen ongemak gewoon, en, eer men daar op let,
Zij willen alle tijd van 't een op 't ander bed;
Verkrijgen dan haar wil, en van het kwaad in kwader
Vervallen voort, en voort: bedenken zich dan nader;
En prijzen in haar zin, het geen zij t' onbedacht
Eerst hadden wispeltuurs versmeten en veracht.
Verwerpt geen oude schoên, leert uw geluk verdragen:
't Zijn sterke beenen, die de weelde kunnen dragen.

[Pg 73a]

CVI.

DE VOS EN DE BOK.

De spits-vinnige[479] vos, en ruig gehaarde bok,
 Bespieden eenen buit, of eenen vetten plok[480]:
 En vonden bij geval een kelder, daar de wijnen
 In overvloed getond vast lagen bij dozijnen:
 Waarna den schrandren vos wel jankte zijnen darm[481],
 Maar hij peinst op het eind: "Zegt, broeder bok! hoe warm
 Verkwikken zoude ons borst door 't lieflijk pinteleeeren[482]?"
 De bok (hoe lang gebaard) dacht niet op 't weder keeren.
 Zij daalden in 't gewelf, daar zij den hollen buik
 Opvulden van het nat. De bok blijft in de fuik,
 Na 't zoete volgde 't zuur. De vos ligt op zijn luimen,
 En zegt: "Spits-broêr! 't is tijd, dat wij de kelder ruimen.
 Laat mij eerst gaan bezien of nieuwers[483] eenen hond
 Of luyen rekel ligt, die 't ruchtbaar maakt en kond.
 Krom dy een weinig, bok! dat ik eerst recht aanschouwe
 De vrucht van ons geluk, ons blijdschap los van rouwe."
 Mits buigt hij[484] zijnen hals, en laat daar over gaan
 Den slimmen loozen vos, die hem zocht te verraân.
 Het schalke Reintjen loert op zijn deurtrapte trekken,
 En laat den wijzen baard dus in den pekkel steken,
 Die deerlijk roept om hulpe, en klaagt in zijn verdriet;
 Hij ziet en hoort hem wel, begeekt en acht hem niet.
 Zoo wie zijn ooren wendt na[485] der verleiders smeeken,
 Bij een gebaarden bok te recht, wordt hij geleden.
 Want zoo de brave[486] baard baart wijsheid en verstand,
 Dan vindt men meer doctours als zotten in het land.

CVII.

DE BEER EN DE BIJEN.

"Hoe jeukt mij mijne maag, hoe kittelen mijn zinnen,
 Om ergens eenen buit of lekkren beet te vinnen[487]!"
 Sprak de onbesuisde beer: "ik zie hier aan dees zij,
 En val de korven aan, gelaân met lekkernij.
 Gans dood! hoe prikkelt gij mij dus, ontelbre zwarmen?
 En angelt mij ter dood! hebt over mij erbarmen!"
 Den beer (om snoepen dol) bespiedde een nieuwe kans:
 De bijkens (op haar hoed) verleeren hem althans[488]
 Het snoepen beter af[489]: zij priemen hem zijn oogen,
 Zijn ooren en zijn muil: en zonder mededoogen
 Doorbooren hem zijn vel, met vlimmen[490] in zijn huid,
 Dat hij verbolgen tiert, en krijscht gansch overluid:
 "Ik heb te laat met schâ mijn domheid ondervonden,
 Ik worde recht gepijnd om mijn bedreven zonden:
 Was ik niet eerst geleerd, dat ik nu andermaal
 Moet klagen mijn verdriet, en lijde deze kwaal!"
 Wiens herte brandt en blaakt, zijn naasten te beschaden,
 Moet straffe, schande en smaad op zijnen halze laden.
 Wie tijdelijken[491] keert, en houdt zulks voor gewis,
 Dat dit een lesse tot zijn onderwijzinge is,
 Zal namaals zijn gerust, en niemand meer bedroeven,
 Genoegen met het zijn, en 's anders niet behoeven.

[Pg 73b]

CVIII.

DE VROUWE EN DE HENNE.

Een arme, en slechte sloor, die eerstmaal kwam aan 't schrapen,
Bekwam een Lombaardsch'[492] hen, heel zonderling geschapen:

Die, zwanger dagelijks, haar gretige waardin

Een gulden ei in 't nest bracht tot bezolding[493] in.

Waar uit dan overvloed en rijkdom 't gretig herte

Van deze vrekke-zak[494] bezaten vol van smerte:

Die, met dees vaste rente en inkomst niet veruoegd,

Heeft tot der hennen[495] dus haar redenen gevoegd:

"'t Is waar, ik erf van u de dagelijksche vruchten;

Maar laas! zij knagen 't hert, en blijf[496] vol ongenuchten:

Ik moet zelf zien den grond, ik moet zelf zien den schat,

Daar in mijn droeve ziel steeds droefheid heeft gehad."

Zij keeltze met een mes, en hoopt met eender[497] vlagen

Den heelen schat en 't goud gelijklijk uit te dragen.

De gierig' haar bevindt bedrogen in haar zin:

Terwijl zij schatten zoekt, verliest zij haar gewin.

's Gelijks is menig mensch met de inkomst niet te vreden,

Maar tracht naar grooten staat, en ijdlle heerlijkheden:

Waagt al zijns vaders haaf moedwillig op een bot[498],

Verliest zijn schat en hope, een onverwachte lot!

Wijs is hij die genoeg, of leert genoeg[499] leeren.

Die wikt eerst eer hij 't waagt, zal na-rouw van hem keeren.

CIX.

DE LEEUWE, KOE, EN 'T SCHAAP.

Een leeuwe, koe, en schaap, die togen op der jacht,

En hebben door haar vangst een hert daar van gebracht:

't Welk van den stouten leeuw verscheurd zijnde in vier deelen,

Heeft daar meê naar zijn lust dus weten om te spelen:

"Het eerste komt mij toe, alzoo ik koning ben;

En 't ander, nu ik mij in 't jagen meester ken;

En 't derde voor de moeite en arbeid van het scheiden[500],

Wie 't vierde deel begeert, die moet zoo lange beiden,

Dat hij 't uit mijne vuist en kluiven mij onttrek,

Of plokhaar tegens mij, en snoer' hier na den bek!"

Let hier op, reedlijk volk! met leeuwen of met beeren

In geenen bond te treên, of wreede over-heeren:

Zij scheiden na[501] haar zin. De arme wordt verdrukt,

't Ga ook met haar zoo 't wil, der fellen doen gelukt.

O, woekenaars! gij speelt ook even deze perten:

Gij rooft der armen goed, en maakt haar droef van herten,

Neemt pand en hooge rent, drie dobbel interest,

En toont nog slechten schijn, al[502] waart gij van de best.

De onnoozle wacht zijn deel, en vindt hem heel bedrogen:

Vast is 't den woekenaar in zijne kaak gevlogen.

De leeuw rooft met geweld, de wolf door valsche schijn;

Zoo toont het kwaad gespuis, dat zij baat-zoekers zijn.

[Pg 74a]

CX.

DE BARENDE BERG.

Een steigerende berg, wiens kruin de lucht dorst tergen,
 Uitmuntte[503] door haar steilt' de Pireneesche bergen,
 Vermaat haar stout en koen, dat ieder hoorde en zag,
 Hoe zij een nieuwen berg zou brengen voor den dag;
 Dus zwanger barst zij uit of 't fellijk hadd' gedonderd:
 Dies liep de wereld toe, en ieder was verwonderd,
 Verwachtende wat vreemds: door 't krakende gedruisch
 Baartze uit haar zwangre lijfde lachelijke[504] muis.
 "Is dit," riep elken een, "de vrucht van 't hooge roemen?
 Het snorken is maar wind, uw krijten wij verdoemen."
 Vergeefs en ijdel is, die stoft van groote konst,
 Van macht, van heerlijkheid, als 't blazen is om sonst[505].
 Pofhanzen zijn 't te recht, wrant iegelijk kan 't merken;
 "Gekrijts genoeg, geen wol", zei d' Nikker, en schoor 't verken.
 Den eenen van zijn haaf snorkt, d' ander van zijn boeken:
 Hier is heer Calis t' huis, den doctor moet men zoeken
 In zijne kamer, daar de doctors staan te pronk:
 Dees is een man in 't veld, en de ander bij den dronk.
 O, onbevaren volk! wilt op dees baken letten,
 En leeren op 't klein schip geen groote zeilen zetten:
 Vlagvoerders! strijkt de fok, en haalt de wimpels in:
 Veel vlaggen (zegt matroos), 't schip heeft geen botter in.

CXI.

DE HAZEN EN VORSCHEN.

De hazen, eens ontvlucht der honden felle macht,
 Hier hadden (bleek van vreez') haar leger-plaats gebracht,
 Op 't onverzienst begint de Noorde wind te ruischen,
 In 't midden van 't geboomt: de bloode hazen kruisen
 Het boom-rijk eikenbosch, en komen aan de kant
 Van 't drabbige moras met hoopen aangerand[506].
 De vorschen, ongewoon zoo schielijke geruchten,
 Beginnen ook uit schrik van dit geweld te vluchten.
 Der hazen kapitein riep stout en onverzaagd:
 "Spitsbroeders! wijkt niet meer, naar niemanden[507] en vraagt,
 Gij ziet, wij zijn een schrik van vreeselijke dieren,
 Waaromme zouden wij de rappe winden vieren?"
 't Gaat nog zoo alle dag: wanneer de bloote guil
 Zijn minder overmag[508], hij acht hem als een uil:
 Hij is zoo in zijn schik, hij blaast zoo uit zijn darmen,
 Hij kapt drie mannen af, met één houw, zeven armen.
 Hij wijkt voor niemand niet: wanneer zijn vijand vliedt,
 Dan is 't een man in 't veld, hij vreest noch acht hem niet;
 Maar als die wederom zijn tanden gaat ontblooten,
 Dan kiest hij 't haze-pad, loopt voor een blaas met koten[509].

CXII.

DE DRAAK EN OLIFANT.

[Pg 74b]

Een eislijken draak bevocht een olifant,
 En heeft hem metter vlucht zeer schriklijk aangerand:
 Omslinderd' hem zijn been, en, met vergifte steken,
 Komt 't bloed als een riviere uit zijn grof lichaam leken,
 Amachtig, slap en flauw door de uitgemergde[510] kracht
 Poft' hij den draak op 't lijf, doodd' hem met ganscher macht.
 Dit is des werelds loop; wanneer de wreê tyrannen,
 De vromen te vertreên en de armen, netten spannen,
 Omringen haar gelijk, en zuigen uit haar bloed,
 Dan valt de vrome op 't lijf, die hem de wreedheid doet.
 Gelijk de snelle rhee, die op de steile klippen
 Den jager had gejaagd, van meening hem t' ontslippen;—
 Klimt, klautert, toegerust de jager streng en stijf,
 De rhee ziet doods gevaar, springt bots[511] hem op zijn lijf;
 De jager breekt zijn hals, zijn armen, en zijn beenen,
 De rhee valt onversaagd te barsten op de steenen.
 Zoo wie ook iemand meent te plagen naar zijn wil,
 Die jaagt hem zelve meest, de jager staat niet stil.

CXIII.

DEN HOEN EN DEN DIAMANT.

De krijgsche en strijdbaar' hane, al krabbelend' met sporen,
 Zoekt in het vuile slik, ontrent de Gooische kant,
 Na haver of na kaf, na boek-weit of na koren;
 Terwijl hij 't kostjen zoekt, vindt hij een diamant.
 Sprak: "wat mag mij 't juweel, (dus cierend) vermaken,
 Dat d' oogen wel verfraait[512], en lonkt mij lieflijk an?
 Ik zoek slechts kaf en graan, om aan den kost te raken:
 Dees pracht en overdaad, daar heb ik 't walgen van."
 Gekroonde vogel wijs! kont gij dijn[513] meerder leeren,
 Haar wulpsche dartelheid, en diere pronkerij
 Verachten en vertreên?—dus, mensche! wilt u keeren,
 En spiegelt doch aan hem uw praal en hoverdij.
 De peerle' is ook de konst[514] der wijze en hooggeleerde,
 Die van d' onwetend' haan verniet[515] wordt en verneêrd:
 Uitwendiglijk en is cieraad van geender weerde,
 Zoo gij inwendiglijk nooddrufigheid[516] ontbeert.

CXIV.

DE LEEUW, DEN HAAN EN DEN EZEL.

Den hoog verheven leeuw, vermoeid van 't stadig jagen,
 Vand[517] eenen ezal staan, verloemd door 't zakke-dragen,
 Daar bij een Lombaardsch' haan[518], die, door zijn luid gekraai,
 Den trotschen leeuw verschrikt, dat hij, met eenen draai,
 Zich op der vlucht begeeft. Den ezal overmoedig,
 Waant, dat de leeuw bedeesd wordt door zijn felheid woedig
 Hem op zijn hielen volgt met een gezwinden loop,
 En t' onbedachtelijk brengt hij zijn vleesch te koop.
 De leeuwe int zwingen[519] ziet den tragen ezal volgen,
 Scheurt hem ter aarden straks, met een gemoed verbolgen,
 En zegt: "dit is voor mij, voor 't welgeboren bloed,
 En 't eedle konings herte, een doren in mijn voet,
 Dat ik voor iemand wijk! dit is, o slechten broeder!
 Dijn uiterste banket; o, aller hazen moeder!"
 Volg waanwijs niet dien raad, om, als dijn prince vliedt,
 Hem smaad en spot te doen, om voeden zijn verdriet:
 Of u schoon 't avontuur toont gunstig hare tuiten[520],
 Zij draait te schielijk 't hoofd, en steekt u in de kluiten[521].
 Verstonden zij te recht den korrel[522] van de zaak,
 Dat onbedachtheid is 't verderf der dwazen vaak,
 Zij zouden welbezind op beter kansen letten,
 Den ezal zou den leeuw niet naar zijne eere zetten.

[Pg 75a]

CXV.

DEN HAZE EN DE SCHILDPADDE.

Een ongeziene kans de schildpadd' heeft bestaan,
 Als met den lichten haas zij gingk een wedspul[523] aan,
 Die, met zijn snelligheid, en rassigheid van leden,
 Dit loome dier verbaast, met alle schamperheden:
 "Wat wilt gij, kruiper! doen? o, luyen rondassier[524]
 En al te tragen prij! kruip, kruip, naar dijn manier.
 Ik koom nog vroeg genoeg, schud van dijn harde schelpen
 Nog zooveel beenen uit, en laat ze d' ander helpen:
 Ik ben doch morgen vroeg te Ronsen[525] voor de stad,
 Eer gij ten einde zijt het geldelooze pad."
 De schildpadd' haren weg spoeit stadig zonder dralen:
 Geen slaap ontroof't haar vlijt, om eere' en prijs te halen;
 En vindt den haze niet als op den avond spâ,
 Die toen zijn daad verfoeit, meer om de schande' als schâ:
 Koomt, rappen wispeltuut! die schijnt den baars t' ontgallen,
 Uw roem is al gedaan, uw spullen zijn ontvallen:
 Schouwt, hoe gestadigheid den lauwer-kroon ontvangt,
 En 't wispelurig hert aan 's armoeds borsten hangt.
 De een groote steden bouwt, verrijkt ze door haar wallen,
 En d' ander werpt ze neêr, doet alle dingk vervallen.
 De staâge jager jaagt, en wint ten leste 't veld,
 Wanneer hij op den troon der eeren wordt gesteld.

CXVI.

DE SPIJS-DRAGENDE EZEL.

Hier, hier, gij vrekken! hier: schouwt d' ezel overladen
 Met bouten, hoenders, taart, gezoden, en gebraden,
 Saucijsen, hazen, wijn, capoenen, en pastei,
 En hij eet distlen zelf op schrale en dorre wei.
 Zoo gaat het ook met u, verschrookte[526] gier'ge slaven:
 In rijkdom zijdy arm, bekommerd gaat gij draven,
 Hebt stadelijken zorg, bezwaard met druk en klag,
 Vindt geen gerust gemoed, en woelt schier nacht en dag:
 Slurpt wei en water in, schroomt uwen buik te vullen:
 Een ander heeft uw haaf, derf[527] lekkerlijken smullen.
 Die 't goed heeft, zuigt de poot; die 't niet heeft, eet gebraad.
 Dees loert op woekers-winst, en de ander op verraad:
 En altijd heeft hij vrees, versmoord in ijdele zorgen:
 Komt stadig brood te kort, bekommerd voor den morgen:
 Onthoudt zijn lust het goed, en spaartet[528] uit zijn mond;
 Dat in het eind verbrast wordt door de katt' of hond.

CXVII.

DEN HOND EN DE SCHADUWE.

Een flukschen[529] waterhond kwam uit een slagers hal,
 En kreeg dit hachjen[530] voor zijn trouwigheids verval[531]:
 Al wandelende voorts een treedjen over 't water
 Vergroot der zonnen schaâuw zijn aas zoo, dat 't geschater
 Van vreugde in 't herte sprang, mitsdien hij hongrig hapt
 Naar den gewaanden brok;—doe[532] was hem 't vleesch ontsnapt.
 Dit is een leerlijk beeld van bodemlooze menschen,
 Die, nimmermeer vernoegd, naar groote schatten wenschen,
 Gepijnigd strengelijk van d' helsche gierigheid,
 Die nacht en dag ontrooft al haar gerustigheid;
 Vergapen zich aan 't groote, en laten 't zekre varen,
 En wilden, op een bot[533], dat zij de keizer waren.
 't Waar beter, dat zij haar genoegden met den buit.
 De valsche hoop bedriegt, en jaagt ter poorten uit.
 Laat dit een bake zijn, onzadelijke[534] gieren[535],
 't Zeil uws begeerlijkheids niet ruim te laten vieren.
 't Genoegen is het al: 't is beter (hoe gij pocht)
 Één vogel in de hand, als honderd in de lucht.

[Pg 75b]

CXVIII.

DEN WREEDEN VEROUDERDEN LEEUW.

De koninklijke leeuw, die in zijn frissche dagen
 Al 't andere gediert plag wreedelijk te plagen,
 Ontzien word[536] om zijn moord en strenge tyrannij;
 Dies sidderde elk bevreesd voor zijne razernij:
 Nu zijnde traag en zwak, van alle man verstooten,
 Veracht wordt en beschimpt van al zijn rijks genooten.
 Dies de een, uit ouden haat, wijst hem zijn stalen voet,
 En de ander wrokkig toont hem zijn ivoren hoed[537].
 Elk juicht, om dat hij moet in bittere armoê leven:
 Nu leît hij hulpeloos, die 't eertijds al deed beven.
 Zoo dat hij, zonder troost, verwacht in zijne nood
 Zijn kwijnend' ouderdom te scheiden met de dood.
 Zoo steunt de stoute mensch op rijkdom en op krachten:
 Verdrukt en vilt bijna zijn minder met verachten:
 Houdt, dien hij overmag[538], geduriglijk in angst,
 En toont zich als den leeuw, heer in der dieren vangst:
 Stelt 't recht naar zijnen zin, daar de arme moet om treuren,
 En schraapt in zijnen zak, al wat hem komt te veuren;
 Dies als hij komt in nood, dan is een ieder t' zoek:
 Want hij laadt op zijn hals den welverdienden vloek.

CXIX.

DE STRUIS EN 'T NACHTEGAALKEN.

De staalverslinder struis en 't nachtegaalken t' zamen,
Elkandren haren roem trotzeerende benamen:
De vogel lang-gebeend zijn vederen verhief;
De nachtegaal zijn stemme, elk een om hooren lief.
"Monarchen (sprak de struis), die werelden bestieren,
Met mijne pluimen haar[539] vereedlen en vercierren."
"Mijn liefelijk geluid, op welgestelde maat,
(Riep 't vogelken) verheugt een ieder in zijn staat."
't Zij vorsten, trotsch gehuld met purpre en zijde banden,
Of landliên, die 't gelust te ploegen de akkerlanden.
Een ieder die hier leeft, 't zij van wat staat, gewis
Getrokken wordt tot 't geen zijns herten wellust is:
Dàt dunkt hem alderschoonst, en mag[540] hem niet vervelen.
Elk zot heeft zijn marot[541], en tijdverdrijf om spelen.

CXX.

DE KRANKE GIER.

De kranke vogel Gier bad ernstig een gezonden,
Hij wilde' hem in 's doods nood zijns krankheids diepe wonden
Doch helpen heelen nu, met goed en heelzaam[542] kruid,
"Of anders is 't met mij (sprak de arme zuchter) uit;
't Is heel met mij gedaan, zal 't lijf niet houden mogen."
"Nee (sprak zijn makker) 'k heb met u geen mededoogen,
Gij hebt mij dik gebracht in al te veel gevaars,
'k En maak zoo licht geen roê voor mijnen eigen aars.
Mijn hulp is u ontzeid; kont gij u zelf niet helpen,
Ik zal in dezen nood uw lijden geenzins stelpen."
De ervvijand in den angst belooft al 't geen hij mag,
Vermits hij in zijn kruis zich geern geholpen zag;
Maar waar hij eens verlost uit al zijn ongevallen,
Van al 't geen hij beloofde, en hield hij niets met allen.

[Pg 76a]

CXXI.

'T ONVERNOEGDE PEERD EN D' EZEL.

Een fier Deens peerdjen most somwijlen eens braveeren,
Met 't narrensleetjen en speelwagentjen zijns heeren:
Most somwijl over 't ijs, en scheuren 't spiegel-glas
Des Amstels, die alom glad toegevrozen was.
Het dertel kring[543] werd boos, en wonder ongeduldig,
Want 't waande, 't was zijn heer niet zoo veel arbeids schuldig,
Ter tijd het eens ontmoette een wagen zwaar gelaân,
Daar eenen ezel rank voor was gespannen aan,
Die naauwlijks slepen mocht[544] den zwaar geladen wagen,
En dapper werd gegroet en afgesmeerd met slagen.
Het Dene kopken[545] dacht: "Nu zie ik hoe 't er gaat,
'k Heb oorzaak om vernoegd te zijn met mijnen staat:
Vermids men andren vindt, in steden en in dorpen,
Die veel meer slavernije, als ik, zijn onderworpen."
Wie op zijn minder ziet, wanneer hem 't herte wroegt[546],
Kan lichtlijk in zijn staat zich vinden wel vernoegd:
Om dat men menschen vindt, 't zij waar wij de oogen wenden,
Die onderworpen zijn nog tienmaal meer ellenden.

CXXII.

DE ZWAAN EN DEN OOYEVAAR.

Des zomers voorbode eens de blanke zwaan ontmoetten,
En vraagde, waarom zij haar leven met zoo zoeten
En aangename lied hier eindigden op 't lest?
"O! (zegt zij) 't is van vreugd, dat ik van 't aardsche nest,
Vol kommer en verdriet, ten laatste worde ontslagen,
En in de zachte schoot van ruste word gedragen."
Een arm katijvig[547] man, die vroom is van gemoed,
Valt 't leven wonder zuur, en 't sterven honig-zoet.
Den dood hij vreugdenrijk wil in zijn armen loopen,
Als die hem sluit de poort van 's levens kerker open:
Van 't leven, dat veel eer een durig[548] sterven is,
Een gasthuis vol verdriet, en vol bekommernis,
Een zee die altijd woelt, daar 's droefheids baren bruizen.
Gelukkig is de ziel, die vrolijk mag verhuizen.

CXXIII.

DE VOGEL FENIX.

Arabiën draagt moed, en gaat de roem afstrijken
Van de ander wereld wijd, en alle koninkrijken:
Om dat de Fenix staag haar zoele locht doorzweeft,
Die nimmer zijns gelijk ziet, noch gezien en heeft.
Die, na zelfs eeuwen, zat, en moê van hier te zwerven,
Zich willig en van zelf toe-rustet om te sterven,
Op eenen steilen berg, daar hij zijn dood-bed sticht,
Met zoet welruikend hout, 't welk 't heete zomer-licht,
Vermids[549] zijn stralen, komt ontstekende verasschen[550];
De vogel fluks verbrandt, en wordt verteerd tot asschen;
Waar uit allengs ontstaat en voorts kruipt[551] eenen worm,
Daar uit een Fenix wordt vernieuwd, naar 's eersten vorm.
Verstanden, die geleerd in wijsheid wijd uitsteken,
Die werden[552] hier bij niet onvoeglijk vergeleken,
Om dat zij zelden eens aantreffen haars gelijk,
En, door haar groote faam en eere onsterfelijk,
Ook andren prikklen, om, met uitgerekte veêren,
Te volgen, die geraakt zijn op den berg van eeren;
Te vliegen sterrenwaarts, verheven met 't gemoed,
Tot daar men erft te loon den groenen lauwer-hoed[553].

[Pg 76b]

CXXIV.

DE OUDE OOYEVAAR.

In Godsdienst zal met recht de klepelaar uitsteken;
Vermids hij zijn gebroed, in liefde onvergeleken[554],
Getrouw tot in den dood, zijn hulpe en jonste[555] aanbiedt,
En stadig bijstand reikt in allerlei verdriet:
't Gebroedzel, dat van jongs zij oefnen en gewennen,
Zal deze ontvangen deugd in de oudren weêr erkennen,
En 't aas, verre opgespeurd, haar deelen wederom,
Wanneer haar overvalt den grijzen ouderdom.
Aan[556] oprechte oud'ren, die godzaligheid hanteeren,
De kind'ren niet dan deugd en ware wijsheid leeren:
De aankomers[557] slaan ze gâ, en nemen op haar[558] acht,
En hechten 't geen zij zien haar[559] zelve in 't gedacht:
Waar goê voorgangers zijn, daar zijn ontsteken lichten,
En goede hoeken, die in deugd de jonkheid stichten.

CXXV.

GODSDIENST DES OOYEVAARS.

Ziet, hoe de klepelaar den Schepper aller dingen
Op-offert jaarlijks één van zijn vruchts eerstelingen;
En uit het hooge nest verpikt zijn kaal gebroed,
Ter tijd een vluggeloos[560] het lage kiezen moet.
O mensche, die noch groeit en lacht in uwe zonden,
En aan godsdienstigheid u niet en acht verbonden;
Ziet, hoe den ooyevaar u voor het vierschaar daagt,
En van ondankbaarheid voor 't aanschijn Gods verklaagt:
Vermids gij roekeloos nooit liet ten Hemel varen
Het wierook, dat hij eischt op zijn gewijde altaren,
Maar volgt uws wellusts pad, en danst op hare trom,
Betreedt de dorpels noch van kerk noch heiligdom:
En weidt uw beesten-ziel in haar wellustigheden,
Terwijl verbannen zijn de waarheid en de reden.
Doch 't is vergeefs gepreëkt, gij houdt het zelfde spoor,
Neemt op geen leering acht, geeft wijsheid geen gehoor;
Welaan, gij goddeloos! God zal u niet verschoonen:
Gedenkt, gij dient u zelf, gij moogt u zelven loonen!—[561]

- [1] De eerste uitgave verscheen, in 1617, bij den uitgever van den Gulden Winkel, die onder ieder der "aardige afbeeldingen" waarmede zij "versierd" was, een "exempel uit de oude historiën", stelde (zie het slot der Voorreden). Sedert werd het boekjen herhaaldelijk herdrukt.
- [2] Nam. de vos.
- [3] uit zich zelf.
- [4] Gelijk gewoonlijk bij Vondel voor moest.
- [5] bijzondere.
- [6] Latinisme voor door de.
- [7] Thans hun.
- [8] Thans zij kunnen.
- [9] Thans niets.
- [10] Thans bij 't vuur.
- [11] Door (verg. 't Eng. by).
- [12] De maker der platen bij de afzonderlijke uitgaven (verg. ook die van Van Lennep.)
- [13] Germanisme voor onbeperkt.
- [14] Daar deze (naar Van Lenneps opmerking) blijkbaar niet van Vondel zelf, maar van Pers waren, zijn ze hier achterwege gelaten; de desbeluste lezer kan ze in zijne uitgave naslaan.
- [15] redeloze (verg. het Hoogd. unvernünftig.)
- [16] Voorstiert het.
- [17] Thans veroorlooft.
- [18] Thans wordt.
- [19] Thans verkort tot zon.
- [20] Versta: door menig voor meer dan Hemelsch geacht.
- [21] Ariadne, die Theseus, naar de oude legende, uit den doolhof op Creta (Candia) hielp.
- [22] Anders kluwen (verg. waarschouwen, stouwen, enz.)
- [23] Voorhoude het.
- [24] Voorerken 't.
- [25] Voorzoo hij best mag (of kan.)
- [26] Voorbloemrijk in 't algemeen.
- [27] Thans zich zelf.
- [28] Rijmshalve, maar anders vrij oneigenlijk, voor met spoed.
- [29] Drinkt elkander toe; van 't Fransche à vous.
- [30] afscheid.
- [31] Voor Labyrinth, d.i. doolhof.
- [32] bevassing, inhoud.
- [33] Terecht herinnert Van Lennep hierbij aan den zoogenoemden Muzentempel op Hendrik Laurentz. Spiegel's Meerhuizen; waarover verg. Drost's bevallige schets in zijne Schetsen en Verhalen, bladz. 203.
- [34] Weder met verkeerden klemtoon voor Heraclitus, den bekenden diepzinnigen wijsgeer der oudheid, in de volksoverlevering tegenover den blijmoedigen Democritus gesteld.
- [35] Thans maan.
- [36] Gelijk reeds herhaaldelijk voor strand.
- [37] kunt gij.
- [38] werpen.
- [39] Stuurlieden der oude overlevering bij den tocht der Argonauten en dien naar Latium.
- [40] ziet gij.
- [41] opmaken van 't haar.
- [42] Netten tegen de zee-boeven of zee-schuimers gespannen.
- [43] vreeslijk (thans verkeerdelijk ijslijk gespeld; verg. vroeger.).
- [44] Thans uit zijn keel of hals.
- [45] klevendig.
- [46] pochten.
- [47] Thans kalkoenen (eig. kalikoensche of calicutsche haan of hen.)
- [48] Geheel naar de Nederlandsche spreektaal; de boekentaal onzer dagen zou meenen hier het stijve, en meer Latijnsche dan Hollandsche die te moeten schrijven.
- [49] Thans tot beul zaamgetrokken; eigenlijk de gerechts-bodel of bode, en in 't Middeleeuwsch Latijn met pedellus vertaald.
- [50] opengaat.
- [51] een (nam. van kleur), tegenover 't bontverwige der anderen.

- [52] Gelijk men reeds herhaaldelijk zal opgemerkt hebben, heeft Vondel steeds na voor ons na ar, en wij meenden dit te moeten behouden. Omgekeerd heeft hij veelal na ar, waar wij na bezigen (gelijk bijv. zelfs in 't wanluidente na arderen voor na deren); wij hebben ons daarin echter, ter liefde der welluidendheid, aan het latere gebruik gehouden.
- [53] voordeelig zijn.
- [54] leger, 't Fransche armée.
- [55] hoveling, kamerjonker of iets derg.
- [56] Van 't Latijnsche simia, voor aap.
- [57] Thans tooneelen.
- [58] 't Fransche voor 't Nederlandsche zotternijen of zotte kluchten; thans alleen door dat laatste woord aangeduid.
- [59] Men zou liever en willen lezen.
- [60] Voor verschilt of scheelt.
- [61] 't Zelfde als ruw, hier wild of woest.
- [62] manieren, wetten.
- [63] lastdragend.
- [64] Voor karre; verg. tesch voor tasch, enz.
- [65] Zooveel als kletsen, klappen.
- [66] oud paard, thans veelal knol.
- [67] òf van den adem en 't hijgen, òf (met Van Lennep) van het rukken (tocht voor trek, ruk) te verstaan.
- [68] Onophoudelijk slaat (gelijk het leer).
- [69] verworpen, verschoven.
- [70] Thans zonder verbuigingsvorm, schamele, boze.
- [71] straf ('t Fransche peine).
- [72] Anders uitgenomen.
- [73] behagen, inzicht.
- [74] die-gestrekt: Germ. voor die gestrekt zijn; ten zij men die wilde wegschrapen en lezen: De stappen in het zand, enz.
- [75] eenvoudige.
- [76] Voor de, gelijk reeds herhaaldelijk; men wachte zich echter wel dit den als dèn uit te spreken, gelijk ook thans nog velen doen.
- [77] uitstel.
- [78] Voor in schoonen bloei.
- [79] voor benedengrond.
- [80] Voor speur; verg. echter opsporen.
- [81] Anders oogwenk; evenzoo oogen-merk bij Cats voor ons oogmerk.
- [82] Verbogen vorm van ruit, wijnruit.
- [83] Van verstand namelijk (verg. 't Hoogd. klugheit en klug).
- [84] Voor ten ondergebracht.
- [85] gevleid (verg. 't Hoogd. schmeicheln).
- [86] Verbogen naamval, thans tot bastaardij verkort.
- [87] besmeert het.
- [88] voegt, plaatst.
- [89] Voor blind, onwijs.
- [90] het boevenet; verg. boven bl. 54.
- [91] Voor bezocht als gast.
- [92] plat bord.
- [93] prijkte (verg. onste pronk staan.)
- [94] Voortotter oft tot den tijd.
- [95] Germanisme voor tergende.
- [96] Verschoont zich, zoo goed hij kan.
- [97] geklap.
- [98] Voor klank.
- [99] bijzonder.
- [100] 't vroeger wellevens-kunst. Gelijk thans nog welsprekend- en wellevendheid.
- [101] toegelegd, beschikt.
- [102] Thans gegund.
- [103] onschuld.
- [104] doodgebeten.

- [105] Thans zou men schrijven gebiedt.
- [106] macht (verg. vroeger).
- [107] Verg. boven bladz. 1, aant. 8.
- [108] zijner, thans tot zijn ingekort.
- [109] voor korten tijd, thans kortelings.
- [110] van nut, dienst.
- [111] Men vergelijkte, des belust, de bevallige bewerking der zelfde voorstelling door den Westfrieschen boer Corn. Maerts, in 't Nederl. Liedeboek of de nieuwe uitgave zijner Gedichten, bl. 141.
- [112] Noordewind.
- [113] De zonnegod.
- [114] mitsdien.
- [115] Thans plaats.
- [116] Thans na.
- [117] Voor reiziger.
- [118] Thans begon.
- [119] Thans niets.
- [120] Versta: hij zich.
- [121] Thans rede.
- [122] Rijmshalve voor voorgehouden.
- [123] Thans verschuldigde, verdiende.
- [124] uitgelezen kleinood.
- [125] Voor verwilligd, er toe bewogen.
- [126] gevraagd.
- [127] Hier, in bedrijvenden niet lijdenden zin: barmhartig, niet armzalig.
- [128] bereid.
- [129] woud ('t Fr. forêt).
- [130] Voor met snelle vaart.
- [131] boven, meer dan.
- [132] onderworpen is aan.
- [133] Rijmshalve voor beschutten.
- [134] hongert naar.
- [135] Thans wier.
- [136] ook.
- [137] Of zeug, zie 4 reg. lager.
- [138] biggen te werpen, kramen.
- [139] Germ. voor bood aan.
- [140] vet, hier voor den vetten, welgevulden balg.
- [141] Daargelaten, wat gij omtrent de opvoeding doet of niet doet.
- [142] Volledige verbuigingsvorm voor het thans geheel ingekorte een volle krib.
- [143] Roemende van.
- [144] Het welbekende paard der vier Heemskinderen; zie de afbeelding, des belust, in Alberdingk Thijms Karol. Verhalen.
- [145] berijden onder den man (verg. nog pikeur).
- [146] acht gaf (verg. oog-gemerkt, boven bl. 56).
- [147] verschalken.
- [148] komt, vermocht te.
- [149] uws weegs.
- [150] bewaar, behoud, blijf bewonen.
- [151] Thans waarop.
- [152] 't Fransche part voor poets.
- [153] Thans naar.
- [154] van blinde.
- [155] Thans tong.
- [156] deugd doet, weldoet.
- [157] Reintjen de vos.
- [158] Eig. apen; wellicht dacht Vondel aan de meer-kat.
- [159] Thans klouteren, maar eig. de verlengde vorm van klaven, dat de versterkte vorm van klieven is; verg. het Hoogd. klafter.
- [160] Thans niets.

- [161] Vondel rekende hier buiten de M'clures en Kanen onzer dagen.
- [162] zich achterwaarts bewegen (naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord).
- [163] Thans ofschoon ook.
- [164] Hunlieden, hun.
- [165] Hij zou't het.
- [166] voorbeeld.
- [167] zoo hij wilde.
- [168] zich begeven.
- [169] Voor gepelsden; bont (naar Van Lennep's juiste opmerking) in denzelfden zin, als in bont- of pelswerker genomen.
- [170] Anders gansch en al, heelendal.
- [171] priemen en pramen, gelijk striemen en stramen.
- [172] bedrogen, in de luren geleid.
- [173] wijl.
- [174] hapert.
- [175] vlam (verg. nog ons lichterlaayend. i. met of in heldere vlam).
- [176] als gezegend.
- [177] Thans hen.
- [178] Er op bedacht zal zijn, zich te wreken.
- [179] Voor hield (gelijk nog in de spreektaal).
- [180] Thans fêteeren (van 't Fransche fêter).
- [181] wee, wee! (niet met krijgswapens of derg. te verwarren); evenzoo boven [XV](#), r. 4.
- [182] weest te vreden, vergenoegt u.
- [183] bron.
- [184] al waart gij ook.
- [185] Voor verontschuldiging.
- [186] verwoed.
- [187] Thans de keel.
- [188] hoe langer hoe krachtiger.
- [189] Thans goederen.
- [190] den goeden naam.
- [191] ontziet u, hoedt u.
- [192] Voor zal.
- [193] meest naar mijn aard.
- [194] stilt, voldoet.
- [195] beddeveêren.
- [196] Wel een bewijs, dat Vondel bewegen niet anders dan met zwakke verbuiging kende, daar hij anders hier zeker bewogen gebezigd had; versta thans: betrokken, getroffen.
- [197] Tot den tijd toe, zoo lang tot; verg. vroeger.
- [198] belangstelde.
- [199] schimpend gesnap.
- [200] Thans van een eik.
- [201] Germ. voor ver.
- [202] Te boven gaan.
- [203] uitstekendste, schitterendste.
- [204] 't Is met lof, als met beest, feest en andere derg.: de rad uitgesproken d van 't lidwoord is tot t verscherpt, en daardoor 't woord schijnbaar onzijdig geworden. Met oorlog (hier door Van Lennep vergeleken) is 't anders, daar dit, in zijn laatste deel (log) oorspronkelijk werkelijk onzijdig was.
- [205] Thans groene.
- [206] denkende aan.
- [207] Thans hun.
- [208] Tot dat.
- [209] zwellende.
- [210] Tot dat.
- [211] Rijmshalve voor het gras.
- [212] boven.
- [213] achten.
- [214] ongelijk, niet gelijkbaar.

- [215] zich te verzetten en haantjen de voorste te zijn.
- [216] tegen.
- [217] Rijmshalve voor vertrouwt.
- [218] bron.
- [219] Thans bron.
- [220] Hier lof.
- [221] Thans hoort hij.
- [222] Thans moeten wij.
- [223] Voor houdt het, eindt het.
- [224] ellendig (zie vroeger).
- [225] de grootsten met (of en) de kleinsten.
- [226] beheeren.
- [227] lijden.
- [228] benadeelen.
- [229] zoo.
- [230] Voor verbijsterd, verschrikt.
- [231] Gelijk nog wel in de spreektaal voor moest.
- [232] Verg. boven bl. 48, aant. [313](#).
- [233] in vrijheid.
- [234] Thans koos hij.
- [235] Voor onrustige of onveilige.
- [236] likkebaard; gelijk de zich vergastende poesjes doen.
- [237] dreigt te.
- [238] Thans onbeschaamd (het tegendeel van 't nog gebruikelijke schamel of beschroomd).
- [239] Voor 't dier zelf; verg. boven bl. [9](#) en later.
- [240] Thans tot laadde verzwakt.
- [241] Voor trotsch, verwaand.
- [242] in allen deele.
- [243] krenge.
- [244] Voor den lof; verg. boven.
- [245] Welluidendheidshalve voor 't.
- [246] wegens; 'tgeen mij natuurlijker voorkomt dan Van Lennep's vertaling verder dan.
- [247] ongerept, onbeduimd.
- [248] ras, ijlings.
- [249] 't geruisch der vlerken (verg. Tesselschades bekenden versregel: een zingend vedertje en een gewiekt geluid).
- [250] sedert.
- [251] Thans zich.
- [252] Voor vergolden.
- [253] bits bejegend.
- [254] Lat. vierde naamv.
- [255] wakkeren.
- [256] Thans open.
- [257] om hem te winnen.
- [258] leus.
- [259] Thans in verlengden en wederkeerenden vorm: zich verlustigen.
- [260] vlijen, voegen.
- [261] Verg. boven bl. 62, aant. [233](#).
- [262] verkeer.
- [263] zich.
- [264] Voor ongenoegen.
- [265] gelijk het past.
- [266] van alle kant.
- [267] doodgebeten.
- [268] Thans stal.
- [269] gevaar (voor 't Lat. periculum).
- [270] Voor verlekkerd, graag.
- [271] kon.

- [272] beziejtens, besjens.
- [273] Voor poes.
- [274] Rijmshalve voor verzengde.
- [275] Naar de Hollandsche volksspraak voor kastanjen.
- [276] baart, tiert gij.
- [277] Thans hun.
- [278] minzaam.
- [279] Anders knol.
- [280] Voor kar (gelijk tesch voor tasch, enz.)
- [281] Thans hen.
- [282] Doet uitspraak, oordeelt.
- [283] onverdrotten.
- [284] te beurt, ten deel vallen.
- [285] Hier voor vleemen, flik flooyen.
- [286] boos, wrevelig.
- [287] Stelt u tevreden.
- [288] voeden.
- [289] duur.
- [290] Thans tot had geslonken.
- [291] veranderd.
- [292] Thans om te.
- [293] van begeerte namelijk.
- [294] Thans hetzelfde.
- [295] gehuichelden.
- [296] Thans zich.
- [297] even als vroeger.
- [298] overeengekomen.
- [299] vraat (verg. gierig).
- [300] doorgaans, steeds.
- [301] verbazend.
- [302] geleek op.
- [303] Anders ervaring.
- [304] Thans stierf.
- [305] Voor 't verlengde veilig.
- [306] wakkere, vaardige.
- [307] gedijt.
- [308] zich.
- [309] Thans hij liet.
- [310] Gelijk reeds herhaaldelijk voor schapen.
- [311] vervormd, naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord; verg. nog het Eng. shape.
- [312] Thans het.
- [313] Voor hoop, kudde; Vondel gebruikt het woord steeds in dien algemeenen zin; verg. vroeger en lager.
- [314] streken.
- [315] Maatshalve voor verslonden en brachten.
- [316] Voor hoe 't hem vergaan was.
- [317] ten leste.
- [318] of wellicht iemand.
- [319] vertoont, houdt.
- [320] van, door.
- [321] gelijk.
- [322] stemden bij, toe, in.
- [323] Zeer oneigelijk voor een hoopjen pluimlooze kiekens.
- [324] stelt zij zich.
- [325] Gelijk nog in de spreektaal voor kooi.
- [326] Anders klokt.
- [327] hun.
- [328] geeft.

- [329] kan.
- [330] Voor bezorgt.
- [331] Anders ruwe.
- [332] Voorgewoon.
- [333] drinkgelag.
- [334] lichter laaye (zie vroeger).
- [335] Voor wierp (gelijk boven starf voor stierf.)
- [336] mij schuldig gemaakt.
- [337] Thans uitgespreid (verg. 't Hoogd. uitgebreitet.)
- [338] waar.
- [339] welberaden.
- [340] steeds.
- [341] Gelijk reeds herhaaldelijk, naar de Hollandsche volkstaal voor strand.
- [342] in allen deele, naar alle kanten.
- [343] Thans vond.
- [344] Anders slak.
- [345] Thans nek.
- [346] wormpjes.
- [347] Voor spieren.
- [348] Thans getrooste zich.
- [349] Germ. voorvoeden.
- [350] weldra.
- [351] naar, in.
- [352] opriep (verg. nog ons ontbood).
- [353] Thans kliefde.
- [354] Totdat.
- [355] Rijmshalve voor ontlijven.
- [356] belangstellend.
- [357] kan.
- [358] Anders gesneuveld.
- [359] Anders gezamenderhand, gezamenlijk.
- [360] gewoonte.
- [361] aanpakt, -tast.
- [362] wacht, hongert of hunkert naar.
- [363] Zie vroeger.
- [364] Voor den lateren verlengden vorm gierig; zie reeds vroeger
- [365] Maatshalve, maar minder juist voor hols.
- [366] Thans zich.
- [367] Thans felle.
- [368] Voor onderneemt.
- [369] Thans beul; verg. boven bl. 54, aant. [49](#).
- [370] goed doet.
- [371] verteert.
- [372] ben je nog niet voldaan?
- [373] guit, schavuit.
- [374] Thans zich.
- [375] ook.
- [376] Apen-naam.
- [377] afkeeren.
- [378] door den nood bestreden.
- [379] beeldhouwer.
- [380] Rijmshalve voor vormde.
- [381] geprezen.
- [382] gevormde (verg. nog ons boetseeren).
- [383] Voor belachen.
- [384] doet.
- [385] Voor lescht.
- [386] Zie vroeger.

- [387] Germ. voor 's morgens vroeg.
- [388] Thans hun.
- [389] Hanen-naam.
- [390] Voor toorn.
- [391] Thans verontschuldiging.
- [392] Thans verontschuldiging.
- [393] Anders hennen.
- [394] Anders gezochten, verzonnen.
- [395] Anders lucht.
- [396] verdrotten, gespeten.
- [397] Voor ouderdom.
- [398] Thans zich.
- [399] wildbraad ('t Fr. venaison).
- [400] Hoe langer hoe strenger.
- [401] Voor stokslagen.
- [402] Thans bezoldiging.
- [403] Thans geslacht (verg. echter nog ons slager).
- [404] Voor laag, diep.
- [405] schreeuwde.
- [406] Men zou voor aan hier liever een willen lezen.
- [407] Voor rieden.
- [408] Thans in verlengden vorm sribbelende.
- [409] voorbeschikte lot.
- [410] Anders goochelaar.
- [411] kring.
- [412] Anders buitelen (verg. Reiter en ruiter).
- [413] Thans potsen.
- [414] Anders inlandsch, inheemsch.
- [415] zich.
- [416] Voor dacht.
- [417] hembd.
- [418] verspeeld.
- [419] op heden.
- [420] Thans wordt.
- [421] hanen; zie boven bl. 69, aant. [389](#).
- [422] naging.
- [423] uitgekozen rust.
- [424] vrij te maken.
- [425] Thans vochtig.
- [426] geweigerd.
- [427] bijzonder.
- [428] Zeugen-naam; verg. 't Fransche trui e.
- [429] Rijmshalve voor toegekend.
- [430] Thans wordt.
- [431] voldaan, tevreden; naar Kamphuyzens spreuk: genoeg is meer.
- [432] Hennen-naam.
- [433] Verg. boven, bl. 54, aant. [47](#).
- [434] Voor afdropte (thans met verlengden vorm afdroppelde.)
- [435] pikten.
- [436] rond, welgedaan.
- [437] Versta: gast zijn bij.
- [438] verlekkerd (verg. lekkerbek).
- [439] beter.
- [440] Thans bezoekt.
- [441] vriendin (van 't Lat. cara).
- [442] Germanisme (schmatzen) voor smult.
- [443] Verg. boven, bl. 43, aant. [198](#).
- [444] verwelkomt.

- [445] komst; verg. boven, bl. 71, aant. [440](#).
- [446] Men zou geneigd zijn ritselen te lezen, en 't van 't geritsel der muizen te verstaan.
- [447] Rijmsh. voor erwten.
- [448] Versta: en wien.
- [449] gekookte.
- [450] Versta: en komt.
- [451] stok-oud: eig. verstijfd van ouderdom, gelijk stokmelk oudtijds voor dikke melk.
- [452] Thans verdwijnt (verg. zwinden en verzwinden).
- [453] meer dan het op de been kon houden.
- [454] drinkebroërs, liefhebbers van 't wijn- of bier-vat.
- [455] de druif.
- [456] bier.
- [457] leppen.
- [458] haast.
- [459] verdwaasd.
- [460] Thans snelle (verg. echter nog ons in aller ijl).
- [461] Even als.
- [462] gaat naar; verg. boven, C, aant. [440](#).
- [463] Voor spits-broeder.
- [464] Naar den Hollandschen tongval voor verslagen.
- [465] Voor dy (thans u), gelijk nog in de dagelijksche spreektaal dikwerf mijn voor mij.
- [466] eenvoudige.
- [467] Voor kocht om.
- [468] betoon.
- [469] evenzeer.
- [470] Voor eeden.
- [471] Steeds voor wordt.
- [472] kwâjongens.
- [473] Thans bidt.
- [474] opsporen.
- [475] steen- of tichel-bakker.
- [476] ver overtreft.
- [477] vlei.
- [478] Thans ongestadige, ongedurige.
- [479] Anders en beter spitsvondig.
- [480] pluk.
- [481] wel hongerde.
- [482] drinken.
- [483] nergens (eig. nie-waarts, d. i. naar geen enkelen kant).
- [484] De bok, wel te weten.
- [485] Thans naar, maar welluidendheidshalve te verkiezen.
- [486] Voor flinke, zware.
- [487] Voor vinden.
- [488] nu weder.
- [489] Overtollig bij verleeren.
- [490] vlijmen, snijden.
- [491] in tijds.
- [492] Het Paduaansche hoenderras was om zijn zwaarte en schoonheid vermaard. (Zie Buffon, Oiseaux VII, p. 108).
- [493] Thans bezoldiging, verg. reeds vroeger.
- [494] Anders vrekzak.
- [495] Volle verbindingsvorm, thans: tot de hen.
- [496] Thans ik blijf.
- [497] Thans eene, een.
- [498] in een slag.
- [499] genoeg hebben, voldaan zijn.
- [500] verdeelen.
- [501] Thans naar.

- [502] Thans als.
- [503] overtrof, overschreed.
- [504] Voor belachelijke.
- [505] te vergeefs.
- [506] Rijmshalve maar anders onjuist voor aangerend.
- [507] Thans verouderde, verbogen naamval.
- [508] de baas is.
- [509] Anders ook wel boonen; al wat nam. geraas maakt zonder vrucht.
- [510] Anders met verlengden vorm: uitmergelen.
- [511] eenslags, eenklaps.
- [512] vervrolijkt (zie vroeger).
- [513] Thans u w, dat bij 't voorafgaande gij eigenlijk ook beter passen zou.
- [514] Gelijk oudtijds veelal, voor kennis.
- [515] Thans in verlengden vorm vernietigd.
- [516] Maatshalve, maar anders minder juist, voor nooddrift.
- [517] Thans vond.
- [518] Zie boven CVIII, aant. [492](#).
- [519] Voor zwenken.
- [520] gekrulde lokken.
- [521] laat u in den modder steken.
- [522] den kern, het fijne (gelijk men wel zegt).
- [523] Voor wedspel, naar den platten tongval.
- [524] rondas- of schild-drager.
- [525] In Vlaanderen; zeker wel wat ver van 't geld. pad, maar denkelijk door den dichter uit het oorspronkelijke (dat te Antwerpen verscheen) aangehouden.
- [526] verschrompelde.
- [527] mag.
- [528] spaart het.
- [529] Gelijk oudtijds meer, voor vluggen.
- [530] hapjen, beetjen.
- [531] als loon voor zijn trouw.
- [532] Thans toen.
- [533] eensklaps.
- [534] Voor onverzadelijke.
- [535] vrekken; verg. vroeger.
- [536] Thans werd (verg. 't Hoogd. wurde).
- [537] Rijmshalve, maar anders minder gelukkig voor horens.
- [538] de baas is; verg. vroeger.
- [539] Thans zich.
- [540] kan.
- [541] zots-kolf of stokjen.
- [542] Anders heilzaam, heelend.
- [543] Bij wijze van scheldnaam.
- [544] kon.
- [545] Denenhoofdjen, koppig Deentjen.
- [546] Eig. beschuldigt; hier voor knaagt, kwelt.
- [547] benepen, ellendig; zie vroeger.
- [548] Anders gedurig.
- [549] Door.
- [550] tot asch maken.
- [551] Thans voortkruipt.
- [552] Thans worden.
- [553] krans.
- [554] in voorbeeldige, onvergelykelijke liefde.
- [555] gunst.
- [556] Bij, door, 't aanschouwen van.
- [557] Voor het aankomend geslacht.
- [558] Thans hen.
- [559] Thans zich.

[560] Voor onvlug, onmachtig te vliegen.

[561] Het hier bij Van Lennep nog volgende—in de vroegere uitgaven vooraan geplaatste—Klinkrijm van Pers, laten wij, als niet van Vondels hand en daarbij geheel onbeduidend, achter. Wij teekenen hier daarentegen nog aan, dat, gelijk De Gulden Winkel eene vrije navolging van een Fransch werkjen van Goulard, de dichtjens dezer *Warande*, naar de Fransche klinkdichten van 't in 1578 te Antwerpen verschenen *Ebattement moral des animaux* gevolgd zijn. (Zie den brief van La Rue, meêgedeeld in den *Navorscher*, XI, bl. 11; verg. aldaar XIII, bl. 15). Vondel daarom (gelijk La Rue doet) van plagiaat te willen beschuldigen, ware wat al te bekrompen.

pagina	originele tekst	correctie
56b	gegeven.	gegeven."
vn 90	55	54
57b	Draagt	"Draagt
57b	X	XIII
59a	AANBEELD	AAMBEELD
60a	gaat,	gaat.
vn 261	57	62
64b	kwaad,	kwaad.
67a	strik.	strik."
67a	niet.	niet."
67a	achtmen	acht men
68b	hoven.	hoven."
69b	droeg.	droeg."
76b	voor' t	voor 't

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE COMPLETE WERKEN VAN JOOST VAN
VONDEL. VORSTELIJKE WARANDE DER DIEREN ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing,

performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you

prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any

Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.